Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...1921 оной ...21-нээ гарана | № 186 (13991) | 1975 оной августын 9, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ГОРОХ, ЕШМЭЭН ХУРЯАЖА ЭХИЛБЭ

МУХАР-ШЭБЭР. «Родина» колхоздо августын 6-һаа горохой ургаса хуряажа эхилбэ. Энэ хүдэлмэридэ 3-дахи тракторна бригада түрүүлэн гараа. Бригадын түрүү механизаторнууд В. Г. Ермаков, А. Д. Федоров гэгшэд комбайнуудаа һайнаар заһабарилжа бэлэн болгоод байһан тула хуряалгадаа шууд түргөөр гараа.

Колхоз бүхыдөө 300 гектар горох хуряаха юм. Ургасань яһала һайн. Малай шэмэтэ тэжээл болохо горох богони болзор соо, һайн шанартайгаар хуряахын тула механизатор бүхэн оролдоно.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

* * *

КАБАНСКЫН аймагай совхозуудай механизаторнууд юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй ургаса түүбэрилэн хуряажа эхилбэ. Оймороой совхозой механизаторнууд бултанһаа түрүүлэн комбайнуудаа нолидо гаргаһан байна. Түрүүшын хоёр үдэрэй туршада ажахын механизаторнууд 60-аад гектарай ешмээн сабшажа унагаагаа.

Тус аймагай Байгалай совхоздо ороохо таряа хуряалга баһал эхилэнхэй. Эндэхи Еланай отделениин механизаторнууд горох ба ешмээн хадажа захалаа. Мүн бусад ажахынуудай механизаторнууд һаяын үдэрнүүдтэ ургасаяа түүбэрилэн хуряажа эхилхэнь.

Аймагай совхозуудай механизаторнууд таряа хуряалга дээрэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, энэ хүдэлмэреэ богони болзорто һайн шанартайгаар дүүргэхэ зорилготой.

Манай корр.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЛЕНИНСКЭ ПОЛИТИКА

...ронодо аюулгүй байдал ба ...харилсаа холбоо хангаха зүблөөнэй амжалтатай түгэсэһэн ушар бүхы дэлхэйн ...уласхоорондын шухалын шухала хэрэг болоо гэжэ зүбөөр сэгнэгдэнэ. ...эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй ...но Соведэй Президиум, СССР-эй ...трнүүдэй Совет энэ зүблөөнэй ...дые зүбшэн хэлсээд, «Европодо ...й байдал ба харилсаа холбоо хангаха ...зүблөөнэй дүнгүүд тухай» документ ...ябаа. Үсэгэлдэр тунхаглагдаһан ...умент дотор «Европын 33 гүрэ...США-гай, мүн Канадын хүтэлбэ...ажал ябуулагшадай түүхэдэ үзэг...уулзалга уласхоорондын туйлай ...а шанартай хэрэг болоо, шахар...йдал һулаaруулха шэнэ шатые та...тын ондо ондоо байгуулалтатай ...дэй амгалан ёһоор зэргэ оршон ..., харилсаа холбоо тогтоолгын ...нуудые нэбтэрүүлхэ замда шуха...ам болоо» гээд тэмдэглэгдэнэ.

...м совет арад Хельсинкидэ хэгдэ...амэриин дүнгүүдые, КПСС-эй Генеральна секретарь нүхэр ...режнев толгойлогшотой Совет...юзай делегациин зүблөөндэ бэе ...ажал ябуулгада үгтэһэн энэ ...лтые бүхы совет арад һай...дэмжэнэ.

...үүдэй ниитэ Европын зүблөөн ...с хани нэгэдэлтэ оронуудай үүс... Европын оронуудаар, мүн США ...адаар дэмжэгдэжэ, зарлаг...байна. Энэ зүблөөн дээрэ ... хоёрдохи дайнай поли... шухала дүн хамтын хүсөөр ...а, хүсэрхэлгын ба хүйтэн дайнай ...үрэгүй, харша гэжэ баталагдаа» ...ухаглагдаһан документ дотор ...дэнэ. Гэхэ зуура, зүблөөн ма...сагай гол зорилгые — эб найрам... арадуудай аюулгүй байдал бэ...хэ хэрэгтэ шэнэ арга боломжо...ээжэ үгөө.

...нада хабаадаһан бүхы гүрэ...хараа бодол ба аша туһыень ...анай үндэһөөр, мүн бүгэдын ...өөр, үзэл сурталай, ниитын гу...й илгаае далдалангүйгөөр туй...хэлсээнүүд Европын бүхы ара...аша туһада харюусана. Зүблөөн ...һан, диилдэһэн ба юумэ олзол...охидоһон хүнүүд үгы байгаа. Энэ ... ухаан бодолой илалта, манай ...дээрэхи эб найрамдал болон ...й байдалые хүндэлдэг бүхы хү...илалта болоо.

...өөнэй түгэсхэхы шатада гүрэнүү...э даанхай, адли тэгшэ эрхэ ба сү... гол ёһонуудые соносхоһон ушар ...йдалые, аюулгүй байдалые саа...горнтойхоноор бэхижүүлхэ хэ...шухалын шухала удха шанартай ...ю. Эдэ гол ёһонууд урда тээнь ... хүсэтэй болоһон дүримүүдые ...батална. Эдэ дүримүүд һүүлэй ...тэ Советскэ Союзай ба Фран...оронд, мүн манай оронoй ФРГ-, США-тай, Великобританитай, Ита..., Канадатай баталһан хоёр талын ...ууд болон бусад документнүүд ...руулагдаһан юм. Эдэ гол ёһонуу...үүлтэ энэ түби дээрэ бэе бэедээ ...хэ, орон бүхэнэй сүлөөтэйгөөр, ...айгаар, амгалан ёһоор хүгжэ... найдабариин эрхэ нүхэсэл бай... туһалха байна.

...тэ тулалдаануудай аюулые ба...хо ябадалда зорюулагдаһан, бэе ...тигэлсэлгые бэхижүүлхэ талаар ...дэһэн хэлсээнүүд Европодо эб ...дал ба аюулгүй байдал бэхижүүл...горнтойхон үүргэ дүүргэхэ байна ...кын, эрдэм ба техникын, бай...хамгаалха ба экономическа бусад ...нуудай талаар, тэрэшэлэн соёл ...ра ба гэгээрэлэй талаар, мэдээ...үүдые абалсаха, хүнүүдэй хоорондо харилсаа хэхэ, эльгээлсэхэ хэмжээнүүдые үргэдхэхэ талаар, орон бүхэнэй хуули, заншал сахин, Европын гүрэнүүдэй хоорондохи бүхы талын холбоо барисаа ехээр үргэдхэхэ, эдэбхижүүлхэ шэнэ арга боломжонуудые зүблөөнэй дүнгүүд нээжэ үгэнэ. Энээнэй ашаар гүрэнүүд болон арадуудай хоорондохи бэе бэеэ ойлголсохо ябадал һайжарха байна. Мүн энэ ушар хадаа байһан материальна болон оюун ухаанай баялигуудые бүри амжалтатайгаар, гамтайгаар ашаглаха арга энэ түбиин бүхы арадуудта олгохо байна.

Зүблөөндэ хабаадаһан бүхы гүрэнүүд баталһан хэлсээнүүдээ бэелүүлхэ байха гээд КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэдүүлээ. Советскэ Союз тушаа хэлэбэл, энэ хэрэгтэ инмээр лэ хандаха юм. Ушар юуб гэхэдэ, эдэ хэлсээнүүд В. И. Ленинээр зохёогдоһон, тиихэдэ түүхынгээ бүхы замай туршада Совет гүрэнэй хамгаалжа байһан амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгын, уласхоорондын хани харилсаанай, эб найрамдалай, арадуудай эрхэ сүлөөгэй гол ёһонуудтай зохилдоно бшуу.

«Уласхоорондын хэрэгүүдэй талаар манай партиин, гүрэнэй хараа шугам һайн мэдээжэ юм, — гээд, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Москва хотын Бауманска һунгуулиин округой һунгагшадтай уулзахадаа, хэлээ һэн. — Энэ хараа шугам болбол, социализмын уг зорилгоһоо үндэһэтэй, совет хүнүүдэй, социалис оронуудтахи манай аха дүүнэрэй зохёохы, амгалан ажалай аша туһада хүсэдөөр алба хэнэ. Энэ хараа шугам ангиин тала шууд сэхээр харадаг хадаа, эб найрамдалай, бүхы арадуудай эрхэ сүлөө ба аюулгүй байдалай хэрэгтэ, тэдэнэй национальна талаараа бэеэ даанхай байдалда, социальна дэбжэлтын хэрэгтэ алба хэнэ, бүхы дэлхэй дээрэхи эгээн үргэн олонинтын аша туһада харюусана».

Манай партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй, ЦК-гай Политбюро ба нүхэр Л. И. Брежневэй өөрынь бүхы ажал ябуулга эдэ һайн һайхан уг зорилгонуудые бэелүүлгэдэ зорюулагдана. «Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зүблөөнэй дүнгүүд тухай» документ дотор Коммунис партиин совет гүрэнэй гадаадын политическэ хараа шугамые бэелүүлгэдэ, Эб найрамдалай программые зохёохо ба дүүргэлгэдэ Леонид Ильич Брежневэй оруулһан элитэ ехэ хубита онсолон тэмдэглэгдэнэ. Шахардуу байдал һулаaруулха хэрэгтэ энэ ажал ябуулгань туйлай ехэ үүргэ дүүргээ. Тэрэнэй зорилго түгэс, газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохо тухай эсэшэ сусашагүй, оролдосо ехэтэй ажал ябуулга ниитэ Европын зүблөө зарлаха, амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ шухала удха шанартай байгаа. Манай парти, совет арад эдэбхитэй, шэн габьяатай энэ ажал ябуулгые үндэрөөр сэгнээд, Хельсинкидэхи зүблөөн дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые бүрин хүсэдөөр дэмжэнэ. Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалай һулаaралга тодорхой хэмжээнүүдээр нэбтэрнэ гэжэ дэлхэйн үргэн олонинтэ эдэ үдэрнүүдтэ ехэ хананггяар тэмдэглэнэ. Шахардуу байдал һулаaруулха талаар тодорхой хэмжээнүүдые абаха ябадал гол шухала зүйл мүн, энэл ушар Европодохи эб найрамдалые бодото дээрэнь бата бэхи, хэлбэришэгүй болгохо ёһотой.

Гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудай үнэн сэхэ, зүб гол ёһонуудые соносхоһон ушар шухала удха шанартай хэрэг болоно. Зүгөөр мүноөнэй уласхоорондын харилсаануудта эдэ гол ёһонуудые нэбтэрүүлгэ, бодото дээрэнь бэелүүлгэ, уласхоорондын байдалай хуули болгохо ябадал, энэ хуулине хэншье эбдэхэ эрхэгүй гэһэн соносхол бага бэшэ удха шанартай юм.

Хельсинкидэхи зүблөөнэй шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлэн гараһан арадуудай этигэл найдабарине хүсэдөөр харюулхын тулада, ямар нэгэн түгшүүрилһээ хубилхагүйнь тула түгшүүрил бүри гүнзэгыгөөр һулаaруулха талаар уулзалгада хабаадаһан бүхы гүрэнүүдэй саашанхи хамтын хүсэл оролдолго, үдэр бүриин хүдэлмэри хэрэгтэй. Соносхогдоһон гол ёһонуудые, хэлсээнүүдые бэелүүлгэ ехэ хүсэл оролдолго гаргаха эрилтэ Советскэ Союзай, эб найрамдалда дуратай бүхы оронуудай үмэнэ табиха байна, эб найрамдалай хэрэгтэ шахардуу байдал һулаaруулгада эсэргүүсэдэг хүсэнүүдэй зүгһөө тохёолдохо бэрхэшээлнүүдые дабаха эрилтэ мүн лэ табиха юм.

Ниитэ Европын зүблөөн бата бэхи эб найрамдалай, арадуудай ажабайдалһаа дайн сэрэгые зайсуулха замаар саашадаа бүхы талаараа урагшаа дабшаха эхин шата боложо үгэхэ гээд Советскэ Союз тоолоно. Мүнөө гол шухала юумэн гэхэдэ, политическэ һулаaруулгые сэрэгэй һулаaруулгаар нэмээхэ хэрэг болоно. Энэ талаар нэн түрүүнэй зорилгонуудай нэгэн гэхэдэ, түбэй Европодо али нэгэнэй аюулгүй байдалда хохидол үзүүлэнгүйгөөр, бүгэдэндэ ашатай туһатайгаар зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэг хороохо арга олохо ябадал болоно. Манай үе сагай шухалын шухала эрилтэ гэбэл, буу зэбсэг яаралтайгаар гаргалгые хороохо, һүүлээрнь зогсоохо, бүгэдэ ниитээрээ буу зэбсэг хүсэдөөр хуряаха замаар урагшаа дабшахадаа, Европын газар дээрэ сэрэгүүдэй зүришэлдөөтэй байлгые бага болгохо, сэрэгэй бүлэглэлнүүд болон Европые хубааха ябадалые усадхаха хэрэг болоно. Зүблөөнэй шиидхэбэринүүд гансал европынхидта ехэ удха шанартай бэшэ, харин шахардуу байдал һулаaруулха хэрэг бүри үргэдхэхэ, гүнзэгырхэ, дэлхэйн бүхы районуудта тараагдаха ёһотой гээд КПСС, Совет гүрэн тоолоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ манай ороной ажалшад Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зүблөөнэй һайн дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхэдээ, нэгэн һаналтайгаар һайшаагаад, Советскэ Союзай Коммунис партиин ленинскэ гадаадын, дотоодын политикые шууд сэхээр дэмжэжэ байһанаа, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые тэрэнэй зохёоһон Эб найрамдалай программые амжалтатайгаар бэелүүлхэ талаар партиин Центральна Комитедэй эсэшэ сусашагүй ажал ябуулгые шууд сэхээр дэмжэжэ байһанаа дахинаа мэдүүлнэ.

Европо түбидэ түгшүүрилтэ байдал һулаaруулга, оронууд болон арадуудай хоорондо харилсаа холбоо үргэдхэлгэ совет экономикые, наукые, культурые, саашадань хүгжөөлгэдэ, совет хүнүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, коммунизмын түлөө тэмсэлдэ тэдэнэй эдэбхи үүсхэл хүгжөөхэ талаар үзэл сурталай хүдэлмэри дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан хүсэл оролдолго гаргаха эрилтэ табина гэһэн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй заабари партиина болон ниитын бусад организацинуудта, бүхы совет хүнүүдэй дунда ехээр һайшаагдана, хүсэдөөр дэмжэгдэнэ.

КПСС-эй XXV съездые амжалтатайгаар угталгада бэлдэхэ зуураа, манай арад зохёон байгуулхы ажалдараа партиин хараа түсэбүүдые эдэбхитэйгээр бэелүүлжэ, Совет гүрэнэй хүсэ шадалые, эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай, эрхэ сүлөөгэй ленинскэ политикын үндэһэ һуурине бэхижүүлнэ.

(«Правда», августын 8).

АЖАЛАЙ ЭМХИДХЭЛ— АМЖАЛТЫН ЭХИН

△ Кабанскын совхоз 25 мянган центнер үбһэ һүрилжэ, түсэбөө хахадлаа. △ Эдэнэр 11.500 тонно силос даража, хараалһан зорилгодоо хүрөө. △ 3400 центнер ногооной гурил гаргаа. △ Силосэй ургамалнуудые хуряаха үедөө 3250 тонно наг шэбхэ таряаландаа гаргаа. 200 гектар намарай эртын паар хахалаа.

Сэл ногоон полиин дундуур субажа ябаһан комбайнуудые холоһоо харахада, ямар нэгэн галуунуудай тамаржа байһандал үзэгдэнэ. Эдэ комбайнуудай ута хүзүүнүүдэй доогуур автомашинанууд һүндэлдэжэ, тэндэһээ гараһан хэршэгдэмэл ногоое томо кузоваараа дүүрэн тээгээд лэ саашална.

— Хамтадаа 18 комбайн дүрбэ-табан бүлэг болгогдожо, горох-обёосой холисо хуряажа байна. 45 автомашина силосэй ногоо зөөнэ, — гэжэ совхозой директор Алексей Иванович Хмелев мэдүүлбэ.

Энэ совхоздо шэмэтэ тэжээл — силос бэлэдхэхэ хэрэг зохидоор шиидхэгдээ гэжэ һанагдана. Апрелиин һүүл багаар эдэнэр 2200 гектарта горох-обёосой холисо тариһан байгаа. Тэрэнээ июлиин 15-һаа хуряажа захалаад, хорёод үдэрэй туршада совхозой механизаторнууд 11500 тонно силос дараха түсэбөө дүүргээ бшуу. Гектар бүриһөө зуугаад центнер хэршэгдэмэл ногоон абтана.

Июль һарын тэн багһаа силос даража эхилхэдэ алишье талаараа зохид байна. Энээхэн үедэ трактор, автомашинануудые олоор хэрэглэхэ арга бии. Мүн эртэ хуряагдаһан поли дээрэ мал адуулаад, удаань намарай эртын паар хахалхада һайн. Һүүлэй мэдээгээр эндэ 200 гаран гектар намарай паар хахалагдаа.

Энэ ажахыда үшөө нэгэ һонирхолтой, дэмжэхээр дүршэлтэй дайралдаабди. Эндэхи механизаторнууд силосэй ногоо зөөжэ байха үедөө фермэ дээрэһээ шэбхэ ашаад бусадаг гуримтай. Силос даргдажа байһан фермын газаа обоолоотой шэбхын хажууда тэрэниие ашаха түхеэрэлгэтэй трактор байдаг. Тиигэжэ автомашинанууд хооһоор гүйлгэлдэнэгүй бшуу. Жолоошодшье хоёр дахин ехэ түлөөһэ абахадаа урматай ябадаг гээшэ.

«Шэбхэ ашаһан автомашинын кузов муухай боложо, ногоо гутааха бэшэ гү» гэжэ зарим хүнүүд һанажа магад. Энэшье анхаралда абтанхай. Жолоошон бүхэн өөһэдөө хамууртай ябадаг. Шэбхэеэ буулгаһаар лэ кузоваа сэбэрлэнэ ха юм.

Совхозой нэгэдэхи отделениин 1-дэхи, 2-дохи бригаданууд силос дараха үедөө эгээн ехэ шэбхэ зөөжэ, магтаалда хүртөө. Энэ жэлдэ силосэй ногоо зөөхэ үедөө эдэнэр 3.250 тонно шэбхэ поли дээрэ гаргаа. Һаяхан хуряагдаһан ногоон поли дээрэ шэбхын обоохойнууд жэрылдэн харагдаба.

Силос даралган дээрэ һайшаалтай үшөө юун анхарагдааб гэхэдэ, эндэ ногоо зөөдэг бүхы автомашинануудай кузов үндэр болгогдоо, ара талаһаа һэрхигэр түмэр сеткээр хаагдадаг оньһотой. Иигэжэ түхеэрэгдээгүй нэгэшье автомашина ноготай һайнаар хүдэлнэ. Илангаяа Г. А. Ягодин, Б. А. Погребных болон бусад онсо шалгарба.

Силос дараха хүдэлмэри совхозой 1-дэхи, 3-дахи отделениинүүдтэ һайнаар хэгдэнэ. КС-2,6 түхэлэй силосэй комбайн дээрэ ажалладаг түрүү механизатор Валерий Николаевич Идрисов хүдэлмэриин 8 үдэртэ 625 тонно ногоо хуряажа, мүрысөөндэ эрхимлээ. Мүн комбайнернууд С. И. Суранов, А. И. Маслов, Ц. Насонов болон бусад бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. «Вихрь» комбайнаар хүдэлдэг Владимир Иванович Данилов хүдэлмэриин 8 үдэртэ 54 гектарай ургаса хуряажа, 557 тонно ногоо гаргаа.

Ногоо зөөхэ хүдэлмэридэ шалгараһан жолоошод олон. Жолоошон А. Н. Кадыров 400 тонно ногоо зөөжэ, сезон дотор хэхэ даабаряа дүүргээ. Мүн жолоошод А. Округин, Г. Тараканов болон бусад түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана.

Силос дараха хүдэлмэри үргэлжэлһөөр. Үшөө 500-гаад гектар горох-обёосой холисо хуряагдаагүй байна. Бүхыдөө хорёод мянган тонно силос даргдахаар хараалагдана. Совхозой үбһэшэдшье урагшатайгаар ажаллана. Һүүлэй мэдээгээр 25 мянга гаран центнер үбһэн һурилэгдөө.

— Энэ жэлдэ 51.500 центнер үбһэ абаха түсэбөө дүүргэхэл байхабди, — гэжэ совхозой директор сэхэ мэдүүлээ.

Энээндэнь этигэхээр. Мүнөө хуряагдаһан сабшалангай гектар бүриһөө 10 гаран центнер үбһэн һурилэгдэнэ.

Үбһэ хуряалга дээрэ 1-дэхи бригадын Иван Евдокимович Курбатовай звено эрхимлэжэ ябана. Тус звеногой ажалшад 4.200 центнер үбһэ һурилжэ, түсэбөө дүүргэхэ дүтэлөө. Мүн В. К. Дранкинай звено үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө наяад процент дүүргэнхэй.

Совхозой отделениинүүдтэ ногооной гурил гаргаха хүдэлмэри эмхитэй. Августын 2-ой байдалаар эндэ 3.430 центнер ногооной гурил гаргагдаа. Тиигэжэ 5.000 центнер ногооной гурил гаргаха түсэб 1,5 дахин үлүүлэн дүүргэгдэхээр.

Ногооной гурил гаргадаг бүхы гурбан агрегат һүни үдэргүй, гурбан халаанда хүдэлгэгдэнэ. Эдэнэрэй дундаһаа Колесово һууринда тодхогдоһон Поликарп Данилович Вторушинай агрегат 1.430 центнер ногооной гурил гаргажа, түрүү һуури эзэлэнхэй.

Иигэжэ Кабанскын совхозой ажалшад ниитынгээ адууһа малые шэмэтэй һайн тэжээлээр хангахын түлөө эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна. Совхозой дирекци, партком болон рабочком хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэлые дэмжэжэ, тэдэнэрэй ажалые һайнаар эмхидхэнэ. Дирекциин, парткомой гэшүүд үдэр бүри тэжээл бэлэдхэдэг зоной дунда ябажа, хүнүүдтэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха арга олгоно, ажалай журам сахиха, социалис мүрысөөнэй дүн саг соонь гаргаха, олоной анхаралда табиха гэжэ тэдэнэр оролдоно.

Аймагай бусадшье совхозуудта тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри хурдандаа оронхой. Жэшээнь, Байгалай совхоз 18.240 центнер үбһэ бэлэдхээд, 6.900 тонно силос дараад, 1.10 центнер ногооной гурил гарганхай. Бусад совхозуудта үбһэн хуряагдажа, силос даргдажа, намарай эртын паар хахалагдана.

Тэжээл бэлэдхэхэ, илангаяа силос дараха талаар республикын ажахынууд Кабанскын совхозһоо жэшээ абамаар гэжэ һанагдана.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Түрүү жолоошон А. И. Округин. 2. Горох обёосой холисо хуряагдажа байна. 3. Кардиновска фермэ дээрэ силос даргдана.

Авторай фотонууд.

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГАЯА ХУРДАДХАЯ

РЕСПУБЛИКЫН АЙМАГУУДТА ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

1975 оной августын 4-нэй мэдээн

(түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Үбһэн: Сабшагдаһаниинь	Үбһэн: Һурилэгдэһэниинь	Үбһэн: Хуряагдаһаниинь	Сенаж	Ногооной гурил	Набшаһата тэжээл
Баргажанай	23	83	15	—	12	7
Баунтын	44	82	16	—	—	—
Бэшүүрэй	37	49	18	69	30	56
Зэдын	16	54	6	2	11	2
Яруунын	16	60	3	5	7	46
Загарайн	31	68	17	38	3	36
Захааминай	45	68	22	54	—	144
Кабанскын	62	73	45	—	38	—
Хэжэнгын	24	72	11	18	15	42
Хурамхаанай	27	82	17	—	30	8
Хяагтын	30	72	16	19	10	39
Мухар-Шэбэрэй	22	54	11	70	18	52
Ахын	5	40	0,8	—	—	—
Прибайкалиин	40	78	31	96	5	—
Хойто Байгалай	19	74	13	—	—	—
Сэлэнгын	23	74	14	17	16	38
Түнхэнэй	34	76	26	5	45	18
Улаан-Үдын	29	73	15	145	25	56
Хориин	22	68	11	12	10	13
Республика бүхыдөө:	27	69	14	31	19	38

Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай аймагуудай ажахынуудта ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ ээлжээтэ халуун хаһа түлэг дундаа ябажа байнхай. Энэ харюусалгата ажалаа намарай ургаса хуряалгын эхилтэр сүм дүүргэхын тула колхоз, совхозуудай үбһэшэдэй звено, бригаданууд бии байгаа машина, техникээ һаадгүй хүдэлгэжэ, ургуулһан ногоогоо сүм суглуулжа байна.

Буряадай АССР-эй статистическэ управлениин суглуулһан тоо, мэдээсэнүүдые согсолон харахада, 1975 оной августын 4-нэй байдалаар республикымнай аймагуудта бүхы сабшалангайнь 27 процентнь сабшагдажа, 75310 гектарай ногоон хуряагдажа һурилэгдөө. Хабарһаа нааша оролдожо ургуулһан ногоогоо сабшажа унагааха талаар Кабанскын, Захааминай, Прибайкалиин, Загарайн аймагууд эрхимлэнэ. Дурсагдагша аймагуудай ажахынууд бүхы сабшалангайнгаа хахадыень сабшажа үрдиһэн байна. Тиихэдээ сабшалга, һурилэлгэ хоёроо ехээр алгасалдуулаагүй, хүсэд хатахатайнь сасуу хуряажа абана. Эгээл мүнөө үедэ сабшагдаһан үбһэеэ түргэн суглуулха гээшэ гол удха шанартай. Юуб гэхэдэ, унагаагдаад байһан ногоон үлүүсэ наранда шаруулжа гү, али хура бороодо норохо-доо шэмэ шанараа алдадаг байна бшуу. Энээниие һайн мэдэхэ болоһон Баргажанай, Баунтын, Загарайн, Захааминай, Хурамхаанай болон бусад олон аймагуудай ажахынууд наратай сэлмэг үдэрнүүдтэ ехэ үбһэ хуряажа байнхай.

Ажахынууд сооһоо Дэрээнэй, Баргажанай, Аргатын, Нарһатын, Хэжэнгын, «Комсомольский», Санагын, Дүтэлүүрэй болон бусад совхозууд сабшалга, хуряалгаяа зэргэ шахуу үнгэргэнэ. Тиин гэһээ Исэнгын, Михайловкын, Туранай, Оёорой, Сэлэнгын совхозууд сабшагдаһан үбһэеэ дары суглуулжа абанагүй. Жэшээлбэл, Исэнгын совхоз бүхыдөө сабшагдаһан 650 гектарайнгаа ойродоол 150 гектарыень хуряажа абаа. Иимэрхүү ажахынуудые нэрлэн тоолохо болобол, аймаг бүхэндэ бии. Тиимэһээ саашадаа наратай сэлмэг байһанда сабшаһан үбһэеэ үни хэбтүүлэнгүй хуряажа абахые оролдохо, бүхы хүсэеэ энэ хэрэгтэ элсүүлхэ зэргэтэй.

Һүүлэй үедэ республикымнай олохон ажахынууд сенаж ехээр даража абадаг болонхой. Шэмэ ехэтэй энэ тэжээл даража абаха хаһа мүнөө түлэг дундаа ябажа байна гээшэ. Дээрэ толилогдоһон мэдээн соо харахада, республикын аймагууд хараалагдаһан түсэбөө һаял 31 процентдэ хүргөөд байна. Тиихэдэ гансахан Улаан-Үдын аймаг түсэбөө үлүүлээ. Ажахынууд сооһоо Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Онохойн, Эрхирэгэй, Бэшүүрэй, Хүдэриин совхозууд энэ жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ сенаж ехээр даража абаа. Тиин гэһээ Химнын совхоз ойродоол 220 центнер сенаж нөөсэлөө. Мүн үбһэ хуряалгын эхилһэнһээ хойшо нэгэшье центнер иимэ тэжээл дараагүй ажахынууд яһала олон байһаар. Ушарынь хадаа сенажай нүхэ, траншейнүүдээ бэлдээгүй, машина, техникээ хүсэд заһабарилаагүй, мүн сенажые һайн шэмэтэй юм гэжэ тоонгүй байна бшуу.

Баһал шэмэ ехэтэй силосэй ургамалнуудые хуряажа нөөсэлхэ хаһа хаа хаанагүй эхилээ. Энэ хүдэлмэреэ «Свинопром», «Скотопром» трестын ажахынууд урагшатайгаар ябуулна. Тиихэдэнь Хүдөө ажахын министерствын, хони үсхэбэрилгын совхозуудай трестын ажахынуудта силосэй ургамалнуудые хуряаха хүдэлмэри хурдандаа ороодүй байһаар.

Саашань ногооной гурил, набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ ажал баһал хаа хаанагүй жэгдэ һайнаар ябана гэхын аргагүй. Тусхайлан хэлэхэдэ, Нарһатын, Хамниин, «Первомайский», Алтайн совхозууд тус тустаа 20-оод центнер ногооной гурил бэлэдхэжэ абаа. Тиихэдэ Михайловкын совхоз нёдондо энэ үедэ 12 центнер ногооной гурил нөөсэлһэн һаа, мүнөө нэгэшье центнер бэлэдхээгүй. Мүн Нарһатын, «Авангард», Эрхирэгэй, Борьёогой, «Заречный», Оёорой, Сэлэнгын «Забайкалец» совхозууд мүнөө ногооной гурил нёдондоной энэ үеынхиһөө тон багаар бэлэдхэжэ байна. Энэ тон буруу гээшэ. Юуб гэхэдэ, нарай малда эдюулэгдэхэ энэ тэжээлые ногооной шэмэтэйдэ ехээр бэлэдхэжэ абаагүй һаа, үбэлдөө бэрхэшээлтэй байдалда орожо магадгүй.

Гурбадахинь, набша намаа, халаахай бэлэдхэжэ абаха гээшэ баһал шухала. Юуб гэхэдэ, набшаһата тэжээл, нарай малда эдюулхэдэ тон туһатай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай ажахынууд набшаһата тэжээл, халаахай ехээр хуряадаг болоо. Гэбэшье, зарим аймагуудта иимэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд олоор хабаадуулагданагүй.

Эдэ үдэрнүүдтэ тэжээл бэлэдхэлгээ улам хурдадхажа, бии байгаа машина, техникээ һаадгүй хүдэлгэхэ ба бүхы хүсэеэ энээндэ заабол элсүүлхэ зэргэтэй.

ЛУГОВОДОЙ ЗВЕНОДО

Тээгдэ тосхонһоо зүүлжээ Могой гэжэ газарта, Хүрбын совхозой Н. Цыбиковэй даадаг звеногой үбһэшэд хүдэлдэг юм. Тус звено 9 хүнһөө бүридэнхэй. Залуу луговод Н. Цыбиков хабарһаа хойшо үбһэ, ногооной үндэр ургаса хуряаха хүсэлэнтэй нилээд оролдолго гаргаа. 100 гектар газарта олон жэлэй ногоо таряа, тэрэнээ хорёолоо. Лугомелиоративна отрядтай хамга наг шэбхэ гаргаһан, ондоошье ажал хэһэн байна.

Түрүүшын үдэрһөө эмхитэйгээр ажаллажа, 10 гаран һүри һайн шанартайгаар сомо жо абаа. Гадна Дээдэ-Нуга, Ангир-Тала гэжэ газарнуудта энэ звено үбһэ хуряаха юм. Юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ үбһэ хуряалгые богони болзор соо, һайн шанартайгаар үнгэргэхые оролдожо, тус ажахын үбһэшэд хамаг хүсэеэ элсүүлэн хүдэлнэ.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.
Хори.

Хүдөө ажахые улам хүгжөөхэ аграрна политика хараалһан КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй болоһонһоо хойшо арбан жэлһээ үлүү саг үнгэршэбэ. Партиин тодорхойлһон холын хараа шэглэл ороной хүдөө ажахын байдалда гүн гүнзэгыгөөр нүлөөлөө. Энээниие ганса манай аймагай колхоз, совхозуудай экономическа талаараа али зэргээр бэхижэһэн, ажалшадай материальна һуудал байдал хэмгүй һайжарһан ушар эли тодоор гэршэлнэ.

Хэрбээ манай аймаг 1965 ондо бүхы дээрээ 217 мянган центнер ороохо таряа хураһан һаа, нёдондо 249 мянган центнертэ хүргэһэн байна. Мяха абалга 14,5 мянган центнерһээ 28 мянган центнер, һүн — 76,4 мянган центнерһээ 107 мянга, ноохо — 596-һаа 924 центнер хүрэтэрээ ургаа бшуу. Энэ хугасаада газар тарилангаа, мал ажалһаа абадаг ашаг олзонь нилээд дээшэлээ. Жэшээнь, үнеэн бүриһөө һүн һаалга 621 килограммаар ехэ болоһон юм. Үхэрэй, хониной, гахайн тоо толгой горитой олошороо.

Гэхэтэй хамта хүдөө ажахын продуктнуудые улам ехээр абадаг, гүрэндэ тушаадаг болохын тула хамаг арга боломжонуудаа гүйсэд дүүрэн хэрэглэжэ шаданабди гэжэ хэлэхэ ямаршье үндэһэн байхагүй. Энэ талаар ехэ дутагдалтай байһанаа аймагай коммунистнууд, бүхы ажалшад гүн сэдьхэлһээ мэдэрнэ. Мүнөө үе сагай байдалаар болоходо таряан ажал үшөөл һанаһанда хүрэмэ бэшээр эрхилэгдэнэ, малай ашаг шэмэнь бага байһаар. Дунда зэргээр гектар бүриһөө ороохо хуряалга 11 центнерһээ дээшэ гаранагүй бшуу. Энээниие һайн ургаса гэжэ хэлэлтэй бэшэ. Үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1793 килограмм һүн һаагдаа. Шэгнүүр багатай мал гүрэндэ тушаагдаһаар. Иимэ байдал мүнөө үеын эрилтэдэ харюусамаар бэшэ. Үнэндөө хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриин гээгдэлдэ оронги байһаниинь эндэ харагдана. Юун дээрэһээ иимэ дутагдал ушарнаб? Манай аймагай колхоз, совхозуудай үйлэдбэрэз тусхай шэглэлгүйгөөр, урданайнгаа хуушан гуримаар эрхилэг зандаа байһанай үрэ дүн болоно. Иимэ зүб тобшолол тээмэндэ болоһо үнгэрһэн КПСС-эй райкомой пленум дээрэ хэгдэһэн

байна. Нютагайнь эрхэ байдалда таараалдуулан, ажахынуудые тусхай шэглэлдэ оруулха, үйлэдбэриин һалбаринуудые томодхохо, оньһожоруулха хэрэгтэ урда жэлнүүдтэ анхарал онсо хандуулагдаагүй байгаа.

Ажахы бүхэн түрэл бүрин мал бариха гэжэ оролдоог һааб даа. Тэдэ тэдэнь үсөөн, олон газарта хаяһалагдаһан. Таряан ажалай олонхи бригаданууд мүн лэ багаханууд, зариманиинь оройдоол мянгаад гектар таряалантай байха юм. Жэшээнь, энэ жэлэй июниин нэгэнэй мэдээгээр аймаг соо бии байһан 4900 гахайе дүрбэн ажахы барижа байһан. Зургаан ажахымнай хонин ажал эрхилдэг юм. Тус бүридөө дунда зэргээр 5000 толгой хонитой болоно. Иимэ жэжэ һалбариһаа ашаг шэмэ, олзо ехээр абахань бэрхэтэй. Халтад гэхэдээл гарзатахаяа һанадаг байһаниинь элитэ бэзэ.

Партиин XXIV съездын даабарие бэелүүлэн, аймагайнгаа колхоз, совхозуудай алибаа үйлэдбэрие томодхохо, оньһожоруулха, тусхай мэргэжэлдэ оруулха зорилго хараалагдаба. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула ойрын жэлнүүдтэ бүтээхэ хэмжээ ябуулганууд тодорхойлогдоһон байна.

Тэдэнэй ёһоор болоходо, түбхын түрүүндэ һү һаалиин томо томо (400—600—800 үнеэдтэй) фермэнүүдые байгуулха ёһотойбди. «Восточные Саяны», «Маяк», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд, Саянанай совхоз гол түлэб һүнэй мал үсхэбэрилдэг. һү ехээр абадаг мэргэжэлтэй ажахынууд болохоор хүдэлмэреэ ябуулжа захалба. Мүнөө аймаг дотор һү һаалиин 31 фермэ бии. Тэдэнэй оройдоол хоёрынь 300 гаран үеэдтэй, харин 15-ниинь хоёр зуу хүрэхэгүй һаамхай малтай. 60—70 үнеэдтэй фермэшье бии байха. Иимэ жэжэ

фермэнүүдэй ямар байдалтай байһаниинь мэдээжэ ааб даа.

Үхэр малай үүлтэр һайжаруулха, һаяын жэлнүүдтэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2500 килограммһаа бага бэшэ һү абадаг болохо зорилго табигдана. Тиихын тула үнеэн болохо мал тугал байхадаань эхилжэ, һайн харууһална табиха шухала. Энэ талаар «Сибиряк» колхоз үүлтэр һайнтай тугал, бурүү ажахынуудһаа суглуулжа, түлжүүлхэ мэргэжэлтэй болохонь. Мал түлжүүлдэг дүй дүршэлөөр баян малшад эндэ олон. Даб дээрэхи хэрэглэмжэ хангаха байра байдалшье тус колхоздо бии юм. Тинхэдэ эндэ таримал ногоо ехэ газарта ургуулжа шададаг. Тиимэһээ үнеэн болохо үүлтэртэ мал һайнаар харууһалха арга боломжотой гэжэ тодорхойлогдоо бшуу.

Харин тиихэдэ Түнхэнэй совхозые бэлэдхэлдэ тушаагдаха үхэрнүүдые түлжүүлхэ мэргэжэлдэ оруулхамнай. Тус ажахы мүнөөшье энэ талаар зарим тэды хүдэлмэри хэжэ байнхай. Иимэ шадабаритай болохо аргатайшье. 18—22 һаратай болоһон үхэр гүрэндэ мүнөө тушаахадань, 350-һаа дээшэ килограмм татадаг юм. Зүгөөр хүсэд оньһожоруулагдаһан ехэ байра барихын тула мүнгэн, элдэб хэрэгсэлнүүд, түхеэрэлгэ болон материал хэрэгтэй болохо. Бэлшээреэр, сабшалангаар баян, бэрхэ малшадтай энэ ажахы иимэ мэргэжэлдэ ороходоо, амжалта туйлажа шадаха байһаниинь лабтай.

Манай аймагта хони үсхэбэрилхэ гээшэ ехэ бэрхэтэй хэрэг. Энэ малда таарамаар бэлшээри хомор. Мүнөө 40 мянган хонитойбди. Саашадаа эды тухай толгой хони бариха гэжэ шиидээд, энэ һалбарие хоёр ажахыда — Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Туранай совхоздо эрхилхэдэ тон таарамжатай гэжэ тоологдоно. Тиигэбэл ажахы

бүхэндэхи хониной жэжэхэн фермэнүүд усадхагдажа, нэгэ тээшээ болохо, зүб мүрөөр эрхилхэ арга олдохо болоно.

Ажахы бүхэмнай гахайтай. Саянанай совхозой дүрбэ мянган гахайтай байхадань, «Маяк» колхоздо 300 шахуу, «Восточные Саяны» колхоздо 500 шахуу гахай тоологдоно. Тэдэ имагэ үсөөн гахайтай ажахыда энэ һалбариниин һайн байха аргагүйшье үгы. Тиимэһээ Саянанай совхоз гахай үсхэбэрилхэ шадабаритай, арга боломжооршье ехэ гэжэ тодорхойлогдоо. Энэ ажахы таряа ехээр таридаг, һайнаар ургуулдаг. Мүн витамин элбэгтэй ногооной гурил ехээр татаха аргатай. Жэмһэг тосхондо тоһоной завод бии. Мүнөө үедэ энэ совхоз гахайн томо оньһожоруулагдамал байрануудые бодхоожо байна. Хамаг юумэниинь хүсэндөө ороходоо, жэл бүхэндэ адаг мянган тонно гахайн мяха гүрэндэ худалдажа байдаг ажахы боложо шадахань лаб.

Иимэрхүү хараа шэглэлтэйгээр мал ажал эрхилхэ хэмжээ ябуулганууд аймаг дотор тодорхойлогдоод байна. Энэл зорилгоёо бэелүүлхын түлөө аймагай партийна организаци бүхы шадабаряа, хүсэеэ элсүүлхэ зэргэтэй.

Саашань хэдэн үгэ таряан ажал тухай хэлэе.

Түнхэнэй, Туранай совхозуудай, «Маяк» колхозой тракторно-таряан ажалай бригаданууд жэжэхэн юм. Оройдоол 1000—1500 гектар таряалантай, 10—15 трактортай бригадануудай ажалай бүтээсэ, ашаг олзонь бирагүй байгаагүйдөө аргагүй бшуу. Томо бригадануудай ажал ондоо байдаг. Хүдэлмэринь саг соогоо дүүрэдэг, шанарынь һайн, бүтээсэнь ехэ. Техникэ һайнаар ашаглагдаха. Баян ургаса хуряагдадаг байһаниинь эли ааб даа.

Мүнөө үеын иимэ байдал саашадаа тракторно-таряан ажалай бригаданууды томодхохо, хүтэлбэриинь һайжаруулха эрилтэ табина. Тиигэхэ уялгатайшэбди. Хэрбээ энэ жэл бүхэндэ 350 мянган центнер ороохо таряа, 260—270 мянган центнер үбһэ, 100 мянган тонно силос хүрэтэр силос абадаг хадаа ниитын адууһа малай хэрэглэмжые хүсэд хангажа шадахагүй байнабди. Ушар иимэһээ тракторно-таряан ажалай бригаданууды хүдэлмэри һайжаруулха, технологиинь гуримшуулха эрилтэ түбхын түрүүндэ табигдана.

Тингэжэл шадаа хадаа агротехнико баримталагдаха, шэнэ газар эхээр ашаглагдаха, талха таряан, үбһэн эхээр абтаха зэргэтэй. 1974 ондо аймагай ажахынууд 248 мянган центнер ороохо, 149 мянган центнер үбһэ хуряаһан, 64,1 мянган тонно силос дараһан байна. Энээгээр болоходо газар таряалан эрхилхэ хэрэг бүри һайжаруулхын, зориһон хүсэлөө бэелүүлхын тула эмхидхэлэй нилээд ехэ хүдэлмэри хэхэ уялгатай байнабди.

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэри томодхохо, тэрэниие тусхай мэргэжэлтэй болгохо гээшэ аймагай партийна организациин гол хэрэг мүн. Энэ программа хадаа нэгэ үдэр соо, нэгэ жэл соо бүтэхэ юумэн бэшэ. Энэмнай холын хараата зорилго. Тиимэһээ партиин райком, партийна, эхин организаци бүхэн, коммунис болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэ бүхэн тон харюусалгатайгаар, үндэр мэдэрэлтэйгээр энэ хэрэг бэелүүлгэдэ хам оролсохо уялгатай. Энэ хамтымнай хэрэг. Иимэ орёо зорилго бэелүүлхэтээ хамта бидэ социальна удхатай ехэ хэрэг шиидхэхэ байнабди.

Аймагай экономико болон культурын хүгжэлтэдэ эрид хубилалта олгохо гол зорилготой хараалһан эдэ хэмжээ ябуулгануудаа хүсэндэнь хүргэхын түлөө аймагай партийна организациин бүхы хүсэеэ элсүүлхэнь дамжаггүй. Арбадахи табан жэлэй туршада бэелүүлхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэхэ КПСС-эй XXV съездые угтажа байһан бидэ бүгэдэн ерэхэ сагта бүтээхэ юумэнүүд тухайгаа мүнөөнһөө бодомжолхо уялгатай ха юмбибди.

А. МОГЛОЕВ,
КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ГОЛ ШЭГЛЭЛТЭЙГЭЭР, ХОЛЫН ХАРААТАЙГААР

ТҮРҮҮШҮҮЛДЭЛ АДЛЯАР АЖАЛЛАХА

Юһэдэхи табан жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, мүн КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл гаргаһан Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ажалшадһаа жэшээ абажа, манай совхозой хүдэлмэришэд эршэ зоригтойгоор хүдэлжэ байна. Үнгэрһэн хахад жэлэй түсэб яһала һайнаар дүүргэгдэ.

Хабарай тарилга богони болзорто, һайн шанартайгаар дүүргэгдээ һэн. 5 мянга гаран гектарта ороохо таряа. 1334 гектарта тэжээлэй ургамалнууд таригдажа, тэрэнэй хахадһаа ехэнхидэнь минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаһан, 11 мянга гаран тонно наг шэбхэ тараагдаһан, тэрэ тоодо кукурузын полинуудта 9 мянган тонно шэбхэ гаргагдаад. 2100 гектар сабшалан хэдэн удаа уһалагдаа.

Энэ жэлдэ хура бороотой байжа, үтэгжүүлэгдэһэн таряалан, сабшалангай ургаса бараг һайн.

Совхозоймнай малшадшье нилээд амжалтатай гараа. Бүхыдөө гүрэндэ һү худалдаха түсэб 104 процент дүүргэгдэ, түсэбһөө үлүү 263 центнер һүн бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаа. Гүрэндэ мяха худалдаха түсэб 1,8 дахин үлүүлэн дүүргэгдэжэ, түсэбһөө 700-гаад центнер ехэ мяхан тушаагдаа. Ноохо тушааха энэ жэлэй түсэб 8,3 процентээр үлүүлэгдэ.

һаалишадай оролдосотой һайнаар ажаллаһанай ашаар хахад жэлдэ үнеэн бүриһөө 1023 килограмм һүн һаагдаа. Ажалай Алдар Солын 3-дахи шатын орденто һаалишан, республикын габьяата малшан алдартай Клавдия Ивановна Авдеева нёдондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараад, байгша ондо мүн лэ түрүү зэргэдэ ябана. Жэлэй түрүүшын хахадта 396 центнер һү һаагаа. Жэл соо үнеэн бүриһөө 2800 килограмм һү һааха уялга абаһан байбал, тэрэнээ зургаан һарада 1583 килограммда хүргөө. Ярууны совхозой малшадай үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, урид абаһан уялгаяа дээшэнь болгожо, зунай һаранудта бүри ехэ һү һаахаар шиидэнхэй.

һү һаалиин 1-дэхи гүүртын комсомол басаган А. С. Краснопеева жэлэй түрүүшын хахадта үнеэн бүриһөө 1511 килограмм һү һаагаад, мүн лэ түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана.

Совхозой хонишодшье нилээд амжалтатайгаар хүдэлжэ байна. Энэ үедэ хонишодой эршэтэйгээр ажаллаһанай эсэстэ зуун хонин, эмэ түлгэ бүриһөө 87 хурьган түлжүүлэгдэжэ байна. Хонин бүриһөө 2 килограмм 860 грамм нооһон хайшалагдаа. Манай түрүү хонишон Г. Скворцов хонин бүриһөө хурьга түлжүүлжэ, 2.850 килограмм ноохо хайшалжа, мүрысөөндэ эрхимлэнхэй.

Эдэ болон бусад түрүү малшаднай табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэнхэй. Жэшээнь, һаалишан К. И. Авдеева табан жэлэй түсэбэй ёһоор 2312 центнер һү һааха байбал, мүнөө тэрэнээ 2621 центнертэ хүргэнхэй. Мүн иимэрхүү үрэ дүн һаалишан Ф. И. Канорская туйлаа.

Малшадай туйлаһан амжалтануу механизаторнуудай, таряан ажалда ябагшадай хүсэлэл оролдолгоһоо нилээд дулдыдадаг байһаниинь элитэ. Совхоздомнай эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлдэг механизаторнууд олон. Жэшээнь, тракторист Г. А. Краснопеев табан жэлэй туршада 5360 гектар эталон хахалалгын хэмжээнэй хүдэлмэри хэхэ даабаритай байбал, тэрэнээ 5679 гектарта хүргөө. Тэрэшэлэн трактористнууд И. П. Борисов, С. Г. Калмыков, В. И. Иванов, жолоошон П. Ф. Миронов гэгшэд табан жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргээд байнхай. Эдэ түрүүшүүл «9-дэхи табан жэлэй ударник» гэһэн тэмдэгээр, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан жэшээтэй.

Мүнөө табан жэлэйнгээ түсэб даабаринуудые дүүргэгшэдэй тоо бүри ол[о]но.

Совхознай бүхы [...] гүрэндэ ноохо тушааха [...] жэлэй түсэб дүүргээд, [...] центнер үлүү тушаагаа[...] гүрэндэ худалдаха таб[...] лэй түсэб байгша оной [...] тябрь һара гаратар дү[...] дэхээр багсаагдана. Т[...] жэлэй дүүрэтэр нилээд [...] һүн түсэбһөө үлүү худ[...] даха байна. Мүн һү [...] түсэбшье ноябриин 7 [...] тэр бэелүүлэгдэхэ юм.

Гүрэндэ мяха тушаа[...] бан жэлэй түсэбые [...] риин 25 хүрэтэр дү[...] аргатайбди, дүүргэхэш[...] Түсэбөө дүүргэхын [...] үшөө 4200 центнер [...] тушаагдаха ушартай.

Совхозой дирекци, [...] ком болон үйлэдбэрии[...] рүүшүүл гүрэндэ [...] ажахын продуктнуудые [...] шааха түсэбүүдээ бэе[...] хын тула бии байгаа [...] боломжонуудаа хүсэдөө [...] рэглэхэ, плангаа [...] бэлшээриин үедэ мала[...] са тарғалуулха, һү [...] ень дээшэлүүлхэ хэмжэ[...] абтана.

Совхозоймнай а[...] КПСС-эй XXV съездые [...] лай эрхим бэлэгтэ[...] хурдан алхасатайгаар у[...] байһандаа найдана.

В. КУЗЬМИ[...]
Хорнин айм[...]
Дээдэ-Тайлсын совхо[...]
парткомой секрет[...]

УЛААН ТУГТА ХҮРТЭБЭ

Улаан-Үдын шэлэй за[...] коллектив юһэдэхи табан [...] түгэсхэхы жэлэй түрүүш[...] хадта габшагай һайнаар [...] жэ, ажалай ехэ амжалта [...] лаба. Тус предприятиин [...] шад хахад жэл соо прод[...] худалдаха түсэбөө 102,1 [...] цент, ажалай бүтээсэ д[...] лүүлхэ даабаряа 105,8 [...] цент, олзо оруулха тү[...] 108,2 процент дүүр[...] байгаа. Тиигэжэ [...] дой коллектив респуб[...] барилгын материал[...] бүтээн гаргадаг пред[...] тинуудай дундаһаа шал[...] КПСС-эй, Буряадай об[...] республикын Министр[...] Соведэй, облпрофсоведэй [...] жуулгын Улаан тугта хүр[...] республикын Хүндэлэлэй [...] барта бэшэгдэһэн байха [...]

Шэлэй заводой колл[...] июль һарада баһал һайнаа[...] дэлжэ гараа. һара соо прод[...] худалдаха, ажалай бүтээс[...] шэлүүлхэ түсэбтэ даабар[...] жалтатайгаар дүүргэһэн б[...]

1976 оной февраль һа[...] болохоёо байһан КПСС-эй [...] жээтэ XXV съездын хүн[...] лэй социалис мүрысөөнд[...] лэй заводой хүдэлмэришэд [...] хитэйгээр жагсанхай. [...] жэлэй түгэсхэхы жэлэй т[...] тэ даабариһаа гадуур 300 [...] ган дүрбэлжэн метр се[...] шэл үйлэдбэрилэн гар[...] гээд тэдэнэй съездын хүн[...] лэй социалис уялгануу со[...] лэгдэнэ.

Абаһан эдэ уялган[...] заводой хүдэлмэришэд ур[...] тай һайнаар дүүргэжэ б[...] Энэ жэлэй түрүүшын д[...] һарын түсэбтэ даабариһаа [...] дуур 110 мянган түхэ[...] продукци худалдагдаа.

Шэлэй заводой колл[...] Байгал-Амарай түмэр [...] магистралиин барилга[...] нягта холбоо барисаатай [...] һон юм. Байгша оной үн[...] 7 һара соо нёдондонойх[...] дахин ехэ сонхын шэл Б[...] барилгашадта заводһоо эл[...] дэһэн байна.

КПСС-эй ээлжээтэ съ[...] хүндэлэлдэ абаһан соц[...] уялгануудаа амжалтат[...] дүүргэхын тула заводой [...] лектив бүхы хүсэ шада[...] сүүлэн хүдэлнэ. Тиигэхэ зү[...] бага гаргашатайгаар һай[...] нартай, ехэ продукци аба[...] рэгтэ онсо анхарал ханд[...]

В. БАЛЬЖИНО[...]

СОВЕТ-ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

БАЯН ГЕКТАРНУУД

ВИТЕБСК. (ТАСС-ай корр. С. Шаирко). Областиин механизаторнууд жэлэй эхинһээ хойшо 100 мянгадахи гектараа избёосхоор баяжуулжа дүүргэбэ. Тэрэнь, нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо, 15 мянган гектараар ехэ юм. Газарайнгаа хүрьһэ избёосхоор элбэгжүүлхэдэнь, гектар бүриһөө 2—3 центнер нэмэлтэ ургаса абтана.

Областиин бүхы районуудта үтэгжүүлэгэнүүдые һайнаар хадагалха түхеэрэлгэнүүд баригданхай. Пневматическа оньһон түхеэрэлгэнүүдэй туһаламжаар үтэгжүүлгэ ашаалагдадаг, буулгагдадаг байна.

КОМБАЙНУУД СВЕКЛЫН ПОЛИ ДЭЭРЭ ГАРГАГДАБА

ВИННИЦЭ. (ТАСС-ай корр. М. Черный). Винницкэ саахарай свеклын трестын совхозуудай механизаторнууд эртын ороохото ургамалнуудые амжалтатайгаар хуряажа дүүргээд. саахарай свеклын үрэһэ суглуулжа эхилбэ. Энээниие илгажа сэбэрлээд, РСФСР-эй, Украинын, Белоруссиин ба ороной урда республикануудай свеклошодто эльгээхэ юм.

АЛТАЙН САБШАЛАН ДЭЭРЭ

БАРНАУЛ. (ТАСС-ай корр. Н. Карасев). Алтайн колхоз, совхозууд үбһэ бэлдэхэ түсэбөө дүүргэбэ. 1 миллион 700 мянган тонно шэмэтэ тэжээл бэлдэгдээ. Энээнэй ехэнхи хубинь үбэлжөөнүүдтэ шэрэжэ оруулагдаһан байна.

Хизаарай малай тэжээл бэлдэдэг бригаданууд 400 мянган тонно сенаж дараа, 32 мянган тонно үбһэнэй гурил бэлдээ. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ 2 дахин ехэ.

ҺАЛБАРИИН АМЖАЛТА

ДУШАНБЕ. (ТАСС-ай корр. В. Щербаков). Таджикистанай хлопок сэбэрлэдэг предприятинууд нёдондо жэлэй ургасын хлопок сэбэрлэжэ дүүргэбэ. 250 мянган тонно түүхэй эд сэбэрлэгдээ.

Мүнөө республикын эдэ предприятинуудай ажалшад шэнэ ургаса тушаажа абахые бэлдэжэ байна.

ГАЗАРАЙ ҮРЭЖЭЛ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ НӨӨСЭНҮҮД

ВЛАДИМИР. (ТАСС-ай корр. А. Белкин). Мещертэхи эгээл ехэ Второвско предприяти түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй даабарие болзоһоонь урид дүүргэжэ, 1 миллион тонно тооф олзоборилоо. Жэлэй дүүрэтэр энэ коллектив үшөө 150 мянган тонно үнэтэ органическа үтэгжүүлгэ хүдөө ажахыда эльгээхые шиидээ.

Тарнашад полинуудтаа үтэгжүүлгэ гаргажа, газарай үрэжэл нилээд дээшэлүүлһэн байна. Энээнэй эшаар байгша ондо областиин олон ажахынууд гектар бүриһөө 30—35 центнер ороохо хуряана.

ГРАФИГҺАА УРНДЛАН

БАКУ. (ТАСС-ай корр. В. Беляевский). «Азерконсерв» гэжэ управлени жэлэй эхинһээ хойшо овощой ба алим жэмэсэй 100 миллион баанха консервэ гаргаба. Тэрэнь нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө дүрбэнэй нэгэ хубяар ехэ.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭХЭ КОЛХОЗУУД ХООРОНДЫН ИНДУСТРИ

НИКОЛАЕВ. (ТАСС-ай корр. А. Сирош). Холимог тэжээл бэлдэхэ колхозууд хоорондын Первомайска заводой технологическа линиие шэнэдхэн һэльбэһэнэй һүүлээр түрүүшын 100 тонно холимол тэжээл үйлэдбэрилэн гаргагдаба. Энэ лини халаан соогоо 50 тонно түүхэй эд буйлуулдаг байһан юм. Харин мүнөө ажалайнь бүтээсэ 2 дахин дээшэлээ.

ЭРХИМ ҺАЙН ҮҮЛТЭРЭЙ МАЛ

МОСКВА. (ТАСС-ай корр.). Мяханай үүлтэрэй буруун бухануудые худалдаха выставкэ СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ нээгдэбэ. Эрхим һайн үүлтэрэй 60 толгой буруун эндэ табигдажа харууһалагдаа. Үүлтэртэ малай гүрэнэй заводууд, РСФСР-эй 24 областиин, хизаарай ба автономито республикын колхоз, совхозуудай үүлтэртэ фермэнүүд эдэниие табиһан байна.

Үнэтэ шухаг үүлтэрэй — абердино-ангусска, хальмаг ба лимузин гэжэ үүлтэрэй буруун бухануудые эндэ хаража болоно.

Эрхим һайн үүлтэрэй малнуудай чемпионууд, рекордистнууд элирүүлэгдээ. Энэнь Красноярай хизаарай «Сонский» совхозой Москва эльгээһэн герефордско үүлтэрэй Гомон гэжэ буха болоно. 17 һаратайдаа тэрэ 633 килограмм татаба. Сүүдхэдээ дунда зэргээр 1250 граммаар шэгнүүрээ нэмээһэн байна.

Эрхим һайн үүлтэрэй буруун бухануудые РСФСР-эй колхоз, совхозуудта худалдалга һүүлэй 10 жэл соо хоёр дахин үргэдхэгдөө.

КАЗАХАЙ ССР. «Казнефтегазразведка» управлениин Гурьевска экспедициин үрэмдэгшэд КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысэн ажаллажа байнхай. Энэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ коммунист Зариф Джукатаевай бригада ябана. Энэ бригада табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа һаяхан мэдүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү бригада халаанайнгаа һүүлээр.

ТАСС-ай фотохронико.

Түгэсхэхы жэлэй ГАБШАГАЙ АЛХАМ

Константин Гаврилов Александра Гриф хоёрые энэ зураг дээрэ харанат. Тэдэнэр бүд нэхэгшэд юм. Нэгэдэхи ба хоёрдохи кварталай туршада эдэнэр 740 метр бүд түсэбһөө гадуур нэхэһэн байна. Александра Ивановна эрхим ажалайнгаа түлөө «Ажалай Улаан Тугай» орденоор шагнагдаһан, «1973—74 онуудта социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгтэ хүртэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бүд нэхэгшэд А. Гриф, К. Гаврилов.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Валентина Ильина нарин сөмбын комбинатда ажаллаһаар унинхэй болоо. Байгша оной нэгэдэхи, хоёрдохи кварталай туршада 142 метр бүд түсэбһөө гадуур нэхэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бүд нэхэгшэ В. Ильина.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ГАБШАГАЙГААР ХҮДЭЛНЭ

Байгал-Сэлэнгын техническэ участогай Виктор Тимофеевич Бородулинай хүтэлбэрилдэг уһан замшадай коллектив КПСС-эй XXV съездые ажалай амжалтануудаар угтаха гэжэ шиидэһэн байгаа. Түрүүшын хахад жэлэй үйлэдбэриин даабарие июниин 23-да 105,6 процент дүүргээд, тэдэнэр июль һарынгаа түсэб болзорһоонь гурбан хоногоор урид 102,5 процент дүүргэһэн байха юм. Эндэхи хүдэлмэришэд хоёрдохи хахад жэлэй түрүүшын һарада 198,7 мянган түхэригэй ажал хэхэ байбал, энэ тоогоо 203,7 мянган түхэригтэ хүргөө.

Тус участогай Василий Мартемьянович Семенников, Виктор Андреевич Гончаров гэгшэдэй даадаг уһа мүрэниие шэнжэлдэг хоёр партиин коллектив июнь һараһаа арбадахи табан жэлэй түсэбөөр ажаллана. Мүн «ВС-006» земснарядай хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэлэй даабарие холо үлүүлэн дүүргээ. Комсомолец Николай Строганов тэрэниие хүтэлбэрилдэг юм. «ВС-005» земснарядай Владимир Федорович Разгребельскиин ударидадаг уһан замшад түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ габшагайгаар ажаллана, үдэр бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэнэ. Партиин гэшүүн, кочегар Андрей Степанович Мартынов, «Баклан» теплоходой капитан, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордендо хүртэһэн, коммунис ажалай ударник Георгий Максимович Самойлов, земснарядай лебедчик-моторист Михаил Григорьевич Ефимов, тогоошон Галина Калистратовна Донская гэгшэд эрхим ажалаараа суурхана.

Байгал-Сэлэнгын техническэ участогай коллектив түсэбһөө гадуур уһа мүрэниие шэнжэлдэг парти эмхидхэжэ, Дээдэ-Ангарта ажаллахыень эльгээгээ. Энэ парти мүнөө Байгал-Амарай барилгашадай уһан зам һайжаруулхын тулада гол мүрэниие шэнжэлхэ хүдэлмэри ябуулна.

И. МАЛЬЦЕВ.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭ АРГАТАЙБДИ

Түмэр замай Улаан-Үдэ станциин коллектив бии байгаа арга боломжонуудаа һайса хаража үзөөд, партиин XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэһэн зорилготойгоор дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаад, дундаа мүрысэн хүдэлжэ ороо бэлэй. Поезднуудые бүридхэгшэд А. М. Парилов, А. А. Потехин, станциин дежурнанууд В. А. Протасова, Л. Г. Полетаева гэгшэд ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандажа, поезднуудые һаадгүйгөөр ябуулха хэрэгтэ хубитаяа оруулна. Эдэнэр партиин XXV съездэдэ зорюулагдаһан мүрысөөндэ хэдэн удаа диилэжэ, мүнгэн шангаар урмашуулагдаһан юм. Эдэнэй оролдолго шадабаринн ашаар вагонуудай мнин байха саг 40 минутаар хороогдожо, түмэр замаар ехэ ашаан шэрэгдээ.

Манай станциин хүдэлмэришэд партиин съезднүүдтэ зорюулагдаһан 25 габшагай арбан үдэрнүүдые соносхоһон юм. Мүнөө үдэр бүри хэһэн ажалай дүн гаргажа, хэн али зэргын ажал хээб, хэн түрүү зэргэдэ гарабаб гэһэн мэдээсэлнүүдые саг дары гаргадаг болонхойбди. Коллектив доторнай ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг хүдэлмэришэд олон ааб даа. Мүнөө олон хүдэлмэришэднай 1976 оной март, апрель һарануудай түсэбөөр хүдэлнэ. Поезднуудые бүридхэгшэд А. К. Дружинин, Н. Н. Потехин гэгшэд юһэдэхи табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь холо урид дүүргэбэд. Станциимнай 31 хүдэлмэришэд «1974 оной социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгүүдээр шагнагдаа бэлэй. Хүдэлмэришэднай «Юһэ[дэхи] табан жэлэй ударник» [...] нэрэ солодо хүртэбэд. Поез[д]нуудые бүридхэгшэ А[...] Дружинин Ажалай Алд[ар Со]лын гурбадахи шатын о[рде]ноор шагнагдаа һэн.

Мүнөө цехүүдэй, бри[гада]нуудай коллективууд ду[ндаа] мүрысэн хүдэлжэ байна. [...] лаанай даабари дүүргэгш[эд] нэрэ соло олоной дунда [...] дары дуулгагдана. Ма[най] Улаан-Үдын станциин [кол]лектив иигэжэ дундаа м[үры]сэн хүдэлжэ байна. Бида [...] партиин XXV съездэдэ зор[юу]лан абаһан уялгаяа дүү[ргэ]хэл байхабди.

В. КАЛИНОВСКИЙ,
түмэр замай Улаан-Үд[э] станциин партбюрого[й] секретарь.

МАСТЕРНУУД УЛАМ ОЛОШОРОГ ЛЭ

Манай орон дотор олониитын физкультурна хүдэлөөе үргэнөөр хүгжөөн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ Агуу Октябриин социалис революци эхи табяа hэн. Совет засагай түрүүшын үдэрһөө хойшо физическэ культура болон спорт дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнэй хүн зоной элүүрые хамгаалха, ажал хүдэлмэриинь, амаралтыень эмхидхэхэ хэрэгтэ зорюулагдаhан байгаа.

Түсэбтэ түрүүшын табан жэлдэ зорюулагдаhан бүхэсоюзна нэгэдэхи спартакиада 1928 ондо үнгэргэгдэжэ, 2 мянга гаран хүн түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаhан байна. Физическэ хүмүүжүүлгын совет ёho гуримай үндэhэ hуури болохо ГТО-гой комплекс 1931 ондо баталагдан абтаа hэн.

Совет физкультурын хүдэлөөн бэхижэжэ, хүгжэлтынгөө бүхы шатануудта парти болон Совет правительствын hуларшагүй анхарал оролдолго доро байгаа. Хэрбээ 1917 ондо Россида оройдоол 45 мянган хүнэй спорт эрхилдэг байhан haань, 1974 ондо РСФСР-тэ 26 миллион физкультурник тоологдожо байба.

Хүн зоной ажабайдалда физическэ культурын ехэ үүргэтэй байhые хараада абан, физкультурна хүдэлөөе улам саашадань хүгжөөхын тула СССР-эй правительство Физкультурнигуудай үдэр бии болгохые 1939 ондо тогтоогоо hэн. Тэрэ гэhэнhээ хойшо физкультурнигууд ба спортсменүүд туйлаhан амжалтануудаа тухайдаа жэл бүхэндэ түрэл партидаа, арад зондоо элидхэдэг, хүдэлмэриингөө дүнгүүдые согсолдог, шэнэ түсэбүүдые хараалдаг байха юм.

1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда совет арадай туйлаhан Илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулагдаhан СССР-эй арадуудай зунай VI спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөнүүдэй эршээр дэлбэрhэн ехэ дэбжэлтын оршон байдалда физкультурнигуудай үдэрые тэмдэглэжэ байнабди.

Гансал манай Буряад орондо спартакиадын мүрысөөнүүдтэ 200 мянга гаран хүн хабаадаа. 10 хүн «СССР-эй спортын мастер» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Энэ жэлдэ үшөө 10 хүн «СССР-эй спортын мастерай» нормо дүүргэә. Тиихэдэ Буряадай багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын факультедэй студент, СССР-эй спортын мастер Бадмажаб Цыбиков РСФСР-эй суглуулагдамал командада орожо, hур харбалгаар СССР-эй арадуудай спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахадаа, түрүү hуури эзэлэн, чемпионой үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байна. Тус институдай студент спортын мастер Олег Алексеев спартакиадын тоосоогоор Киев хотодо үнгэргэгдэhэн ехэ нааданда хабаадахадаа, өөрынгөө шэгнүүрэй бүхы барилдаашадые диилэжэ, СССР-эй Физкультура ба спортын комитедэй кубогаар шагнагдаба.

Манай бэлигтэй бэрхэ олон спортсменүүд элдэб мүрысөөнүүдтэ хабаадажа, Буряад оронойнгоо нэрэ хүндые амжалтатайгаар хамгаална. СССР-эй спортын мастернууд — РСФСР-эй чемпионадта шангай hуури эзэлhэн боксер Александр Осокин, барилдаашан Аюр Цырендоржиев, 1974 ондо Россиин чемпион болоhон Дандар Дансаранов болон бусадые энэ талаар дурдажа болоно.

1972 ондо оруулагдаhан ГТО-гой шэнэ комплекс физкультура ба спорт хүгжөөхэ хүдэлмэриие улам эдэбхижүүлhэн байна. Бии болгогдоhон түрүүшын үдэрһөө хойшо тэрэ олониитын зүгhөө үргэнөөр дэмжэгдээ hэн. 1974 ондо Улаан-Үдэ хотодо 25 мянган хүн ГТО-гой значкистнууд болоо. Спортын элдэб зүйлнүүдээр 16 мянган хүн разрядай нормо дүүргэhэн байна. Республикымнай ниислэл хотын 68 мянган хүн физкультура, спорт эрхилдэг юм.

Үнгэрhэн жэлдэ Буряадай мебель бүтээдэг, модо болбосоруулдаг комбинадай физкультурнигууд ехэ амжалта туйлаа. Жэл соо 127 хүн ГТО-гой значкистнууд болоо, эрхим hайн спортын зал баряа. Улаан-Үдын авиационно заводто, 65-дахи дунда hургуулида, локомотив-вагон заhабарилгын заводто, мүн Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын коллективтэ ГТО-гой шэнэ комплекс үргэнөөр hайшаагдаhан байна. ГТО-гой шэнэ комплекс бэелүүлхын тула эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулhанайнгаа түлөө Улаан-Үдын түмэр замай ба кооперативна техникумүүдэй коллективүүд ВЛКСМ-эй Центральна комитедэй Хүндэлэлэй вымпелнүүдээр шагнагдаа.

Габшагай ажалай жолоо барижа ябаhан, үйлэдбэриин зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ехэ хубитаяа оруулдаг олон арбаад физкультурнигуудай спортсменүүдэй нэрэнүүдые мүнөөдэр дурдажа болоно. Авиазаводой хүдэлмэришэн горсоведэй депутат Александр Поломошин, «Теплоприбор» заводой хүдэлмэришэн Александр Андреев, «Электромашина» заводой инженер Юрий Кушнарев, республиканска типографиин хүдэлмэришэн Михаил Хамин болон бусад эдэнэй тоодо ороно.

Спортын hайн баазагүйгөөр физкультура ба спорт олоной дунда хүгжөөжэ, спортсменүүдэй дүршэл шадабариие саашадань дээшэлүүлжэ, ГТО-гой шэнэ комплекс амжалтатайгаар нэбтэрүүлжэ болохогүй. Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тудам республика доторнай стадионууд, сагаалса буудадаг тирнүүд, спортын залнууд, талмайнууд улам олошорно. Энэ түсэбтэ табан жэлэй үнгэрhэн жэлнүүдтэ Улаан-Үдэдэ спортын 17 зал, 2 бассейн баригдаа. Хоккей наадаха 40-өөд талмай жэл бүхэндэ тогтоогдодог байна. Спортын эдлэл хэрэгсэлнүүд үргэдхэгдөө, шанарынь hайжаруулагдаа.

Физкультурнигуудай заншалта hайндэрые тэмдэглэхэдээ, Советскэ Союзда физкультура ба спорт «Бүхы юумэн хүнэй аша туhада» гэhэн нэгэ гол зорилгодо хандуулагданхай гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Спорт хадаа хүнэй хүсэ шадалай, сог залитай байлгын, эршэ зоригой, ута наhа наhалалгын эшэ үндэhэн мүн. Парти, правительствын анхарал оролдолгын ашаар физкультура, спорт улам саашадань хүгжөөхэ ехэ арга нээгдэнэ.

Түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын, физкультура ба спорт эрхилэлгэдэ ажалшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулхын, спортын бүри ехэ амжалтануудые туйлахын тула спортсменүүд болон физкультурнигууд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ юм гэжэ республикынгаа спортдо дуратай олон мянган хүниие найдуулхыемни зүбшөөгыт.

В. ГРЕХОВ.
Улаан-Үдэ хотын физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ.

ТОБШОХОНООР...

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Буряад ороной эрхим бэрхэ хүнгэн атледүүд хэдэ хэдэн ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадажа байна. Ленинэй ордента «Спартак бүлгэмэй Россиин түбэй Соведэй хубиин-командна түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Краснодарай хизаарай Армавир хотодо нээгдэбэ. Буряадай «Спартак» бүлгэмэй чемпионууд Геннадий Горшков, Георгий Шишмарёв, Геннадий Коркин болон бусад энээндэ хабаадана.

«Трудовые резервы» бүлгэмэй Россиин түбэй Соведэй түгэсхэлэй наадан Краснодарай хизаарай Кропоткин хотодо нээгдэбэ. Манай республикын рекордсменүүд Владимир Чанцев, Анна Старкова, Галина Посохова, Павел Яковлев, Татьяна Калашникова, мүн бэрхэ хүнгэн атледүүд Владимир Вторушин, Пётр Васильев, Михаил Крившенин, Анатолий Зайцев республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалалсана.

«Урожай» бүлгэмэй хүнгэн атледүүдэй дунда ороной зэлжээтэ чемпионат Москвадахи Химкидэ нээгдэхэнь.

САМБО БАРИЛДААН. Граждан дайнай герой Зверевэй нэрэмжэтэ шанда хүртэхын түлөө самбо барилдаагаар бүхэсоюзна заншалта наадан Эрхүүгэй областиин Усть-Кут тосхондо боложо байна.

Сибириин, Алас-Дурна зүгэй, Дунда Азиин союзна республикануудай 200 гаран эрхим бэрхэ самбист энээндэ хабаадана. Буряадай АССР-эй түлөөлэгшэд — СССР-эй спортын мастер Серафим Шатаев, спортын мастерта кандидадууд Михаил Торгашев, Галактион Серенёв гэгшэд хүсэ шадалаа, арга хабаяа туршалсана.

ФУТБОЛ. Клубуудай командануудай дунда Буряадай АССР-эй түрүү hуури эзэлэлгын мүрысөөнэй хоёрдохи дүхэригэй нааданууд эхилбэ. Локомотив-вагон заhабарилгын заводой, Закаменск хотын «Металлург» гэжэ командануудай эдиршүүл республикын 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ түрүүлэн уулзаhан байна. ЛВРЗ-гэй эдир футболистнууд 3:0 тоотойгоор шүүжэ, байдалаа улам hайжаруулаа.

Эрэшүүлэй дунда локомотив-вагон заhабарилгын заводой футболистнууд «Текстильшигтэй» уулзахадаа, 3:2 тоотойгоор шүүгээ hэн. «Сэлэнгын» бэлэдхэлэй бүлэг — «Электромашиные» — 1:0, «Забайкалец» — «Пищевигые» 4:1 тоотойгоор илаба.

20 очкотой болоhон ЛВРЗ-гэй команда түрүү hуури эзэлжэ ябана.

ДУРЭ БУЛЯАЛДААТА БАРИЛДААН. Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын факультедэй гурбадахи курс дүүргэhэн Олег Алексеев энэ жэлдэ ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадахадаа, амжалтануудые туйлажа байнхай.

Мүнөө тэрэ РСФСР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ орожо, ГДР-тэ нээгдэhэн уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадажа байна. Август hарын hүүл багта КНДР ошохо юм.

Б. МИРОМАНОВ.

МОСКВА. Түб хотын Измайловска паркда мори урилдалгын hургуулиин «Буревестник» гэжэ бааза 40 гаран жэл соо хүдэлжэ байдаг. Энэ hургуулида 300-гаад хүн hурана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ороной суглуулагдамал командын гэшүүн Н. Филиппова.

ЛЕНИНГРАД. СССР-эй арадуудай спартакиадын программаар гимнастикын мүрысөөн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: алтан медальда хүртэhэн Нелли Ким.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уhанай санашадай бүлэ: эжынь — гидротехникын ба мелиорациин научно-шэнжэлэлгын институдай аспирант, басагаииинь — hурагша, эсэгэнь — геофизикын научно-шэнжэлгын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ТОО, БАРИМТАНУУД

△ **МАНАЙ ЗАЛУУШУУЛ** ажалдаа, hуралсалдаа ехэ амжалтануудые туйлан, бүгэдэ арадай hайндэрые — физкультурнигуудай бүхэсоюзна үдэрые угтажа байна. Коммунис байгуулалтын асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлгэдэ физическэ культура ба спорт ехэ үүргэ дүүргэдэг юм.

△ **ОРОНОЙ** предприятинуудай барилгануудай, колхоз, совхозуудай hургуулинуудай, эмхи зургаануудай физкультурын 239.637 коллектив 3.176 стадионтой, спортивно - гимнастическа 53.970 залтай, волейболой ба бусад 561.962 талмайтай юм.

△ **ЭЛДЭБ НАҺАНАЙ** 54 миллионhоо үлүү хүн спортын, элүүржүүлгын секцинүүдтэ ябажа, hорилго хэдэг байна. 273.730 багша, тренер, инструктор ба физическэ культурын методист, hайн дураараа эдэнэртэ туhалдаг 4.925.000-haa үлүү хүн секцинүүдые хүтэлбэрилдэг.

△ **1975 ОНДО** оронаймнай спортын эмхинүүд 52 миллион физкультурнигтай, түлөөhэгүйгөөр хүдэлдэг 3,9 миллион тренер ба инструктортай, спортын талаар 3 миллион судьятай болохо, ГТО-гой 16 миллион значкистые, разрядтай 14,2 миллион спортсменние, спортын 6 мянган мастерые, уласхоорондын классай СССР-эй спортын 1200 мастерые бэлдэхэ ёhотой.

△ **1946 ОНҺОО** хойшо дэлхэйн ба Европын түрүү hуури эзэлэлгын мүрысөөнүүдтэ манай спортсменүүд 3 мянга гаран алтан медаляар шагнагданхай.

△ **ОН ЖЭЛНҮҮДЭЙ** үнгэрхэ тудам совет спортсменүүдэй уласхоорондын харилсаа холбоон улам үргэдэжэ байна. 26 ороной спортын эмхинүүдтэй удаан болзорой хэлсээ тогтоонхойбди. 1980 ондо манай Эхэ ороной ниислэл — Москва хотодо Олимпиин нааданай үнгэргэгдэхэ байhан ушарынь дэлхэй дээрэ совет спортын нэрэ хүндын дээшэлжэ байhые гэршэлнэ.

△ **ЭСЭГЭ ОРОНОО** хамгаалгын Агуу ехэ дайнда совет арадай туйлаhан Илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулагдаhан СССР-эй арадуудай зунай VI спартакиада физкультурнигуудай hайндэрэй урда тээхэнэ дүүрэбэ. Тэрээндэ хабаадагшад оронойнгоо спортые улам алдаршуулаа. Дэлхэйн, Европын бүхэсоюзна олон рекорд шэнэлэгдэhэн байна.

(ТАСС).

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ХЭРЭГЫЕ АЖАЛААРАА БЭХИЖҮҮЛЭЭ!

Орон дотор митингнүүд болоhоор. Тэдээндэ хабаадаhан ажалшад Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зүблөөнэй дүнгүүдые үндэрөөр сэгнэнэ, КПСС-эй, Совет гүрэнэй гадаадын болон дотоодын политикые ехэтэ hайшаан дэмжэнэ. «Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зүблөөнэй дүнгүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй документ дотор найруулагдаhан тобшололнуудые хүдэлмэришэд, колхозно таряашад, ажалша интеллигенци бүрин hайшаана.

МОСКВА. Амгалан харилсаа холбоотой байха гэжэ арадуудай нэгэ haналтайгаар эрмэлзэдэгые үнэн зүб бодол илаха гээд тэдэнэй хэлбэришэгүйгөөр этигэдэг байhые зүблөөнэй дүнгүүд элирхэйлэн гэршэлбэ гэжэ хабсаргагша С. В. Гераскина Часай 2-дохи заводой ажалшадай митинг дээрэ тусхайлан тэмдэглэбэ. Коммунис партиин, Совет гүрэнэй гадаадын политическэ хараа бодолые бэелүүлхэ, амгалан байдалай программа тодорхойлхо ба дүүргэлтэ болгохо хэрэгтэ Леонид Ильич Брежневэй оруулhан элитэ ехэ хубитань «Европодо аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зүблөөнэй дүнгүүд тухай» документ дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. Тэрэнь шахардуу байдал hуларуулха хэрэгтэ угаа ехэ үүргэ дүүргэhэн байна. Тус зүблөөн дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй бэелүүлhэн шэн зоригто, эдэбхи түгэс ажал ябуулгые манай парти, совет арад үндэрөөр сэгнэнэ, ехэтэ hайшаана. Коммунис байгуулалтын асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлхын тула заводойхид хүсэ шадалаа гамнахагүй, эршэ зоригоо, эдэбхи үүсхэлээ сүм зорюулхаар бэлэн гэжэ нүхэр Гераскина тэдэнэй үмэнэhөө парти болон правительствые найдуулба.

Тэрэшэлэн ниислэл хотын ажалшадай митингнүүд Тракторна гидроагрегадуудай, Люблинскэ шудхалаагай механическа, Сокольническо вагон заhабарилгын заводуудта, бусад олон предприятинууд, барилганууд, научна эмхи зургаануудта болоо. Үгэ хэлэhэн москвагайхид иигэжэ тусхайлан тэмдэглэнэ: Зүблөөнэй дүнгүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол бүхы совет хүнүүдэй энэ асуудалаар адли haнал бодолтой байhые элирхэйлнэ, КПСС-эй XXV съездые габшагай ажалаараа угтахыень зоригжуулна.

ЛЕНИНГРАД. Вера Слуцкаягай нэрэмжэтэ ситец бүд нэхэдэг фабрикада, Выборгскэ районой «Заря» совхоздо, городой промышленностиин, транспортын бусад хэдэ хэдэн предприятинуудта, барилганууд дээрэ ехэ митингнүүд болобо. Зүблөөнэй үедэ үгэеэ ойлголсоhон ушар амгалан ёhoор зэргэ оршолгын, уласхоорондын харилсаа холбооной, арадуудай эб найрамдалай ба эрхэ сүлөөтэй байлгын гол ёhонуудта харюусана. Эдэниие В. И. Ленин тодорхойлон хараалhан, эдэниие Совет гүрэн оршон мандажа байгаа бүхы үе соогоо сахин бэелүүлнэ гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэнэ. Бүхы дэлхэй дээрэ үргэнөөр мэдэрэгдэhэн, КПСС-эй эб найрамдалта гадаадын политическэ хараа бодолые В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Оптико-механическа нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд үнэн зүрхэнhөө hайшаана гэжэ фрезеровщик Ю. А. Метелкин митинг дээрэ хэлэбэ. Энээниие габшагай ажалаараа дэмжэлгэ — бидэнэй зорилго болоно. Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй hүүл тээшэ угтамжын түсэбhөө гадуур миллион түхэригэй продукци бүтээн гаргахабди. Эдэмни — нэгэдэлэй коллективэй абаhан шэнэ уялга болоно гэжэ фрезеровщик Ю. А. Метелкин митинг дээрэ хэлээ.

ОРЁЛ. Амгалан тайбан оршон байдалда лэ зохёон байгуулхы ажалдаа ехэ амжалтануудые туйлажа шадагдаха байна. Манай Орёл хотые абаад үзыт. Тэрэнэй гэр байшангууд, үйлсэнүүд, паркнууд ямар hайхан болооб. Гэхэ зуура, үнгэрhэн дайнай гал дүлэн эндэхи бүхы гэр байрануудые хуу халан шатаагаа hэм шуу. Городоо hэргээн бодхоожо, гоё hайхан болгообди. Манай түрэл партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй, нүхэр Л. И. Брежневэй оролдосотой нэтэрүүгээр баримталан бэелүүлдэг амгалан байдалай политикын ашаар лэ иимэ юумэн хэгдээ гэжэ ахалагша инженер, дайнай ветеран А. П. Крутовский «Гипроприбор» институдай хүдэлмэрилэгшэдэй митинг дээрэ хэлэбэ.

ВОРОНЕЖ. Газар малтадаг хүсэтэ машинануудые магтаhан бэшэгүүд Коминтернын нэрэмжэтэ экскаваторна заводто 50 гаран оронhoo абтана. Шэнэ барилганuudта зорюулжа иимэ машинануудые бүтээхэ, инаг Эхэ оронойнгоо аша туhада амгалан огторгой доро ажаллаха гээшэ ехэ зол хуби болоно. Тиимэhээ КПСС-эй XXIV съездын тодорхойлhон, амгалан байдалай программые сэхэ шууд бэелүүлжэ байhанайнь түлөө Коммунис партидаа, Советскэ правительствадаа бүхы совет хүнүүд гүн ехэ баяр баясхалан хүргэнэ. Хельсинкидэхи зүблөөнэй амжалта — КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй Политбюрогой баримталан бэелүүлдэг сэсэн мэргэн гадаадын политикын үшөө нэгэ гэршэ болоно, — гэжэ дайнай ветеран И. И. Минаков митинг дээрэ хэлэбэ.

Митингдэ хабаадагшад ниитэ Европын зүблөөнэй дүнгүүдые үнэн зүрхэнhөө hайшааhан тогтоол нэгэн haналтайгаар баталан абаад, КПСС-эй XXV съездые эрхимээр угтаха ойрын шэнэ зорилгонуудые хараалаа.

(ТАСС-ай корр.).

БЕРЛИН

Э. Хонеккерой хөөрөөн

ТАСС

СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер «Нойес Дойчланд» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэбэ.

Хельсинкидэ болоhон зүблөөнэй амжалтатайгаар дүүрэлгэ ондо ондоо ниитын байгуулалтатай (гүрэнүүдэй) хоорондохи аюулгүй байдал, харилсаа холбоо бэхижүүлхын тула гитлеровскэ бүлэглэлдэ эсэргүү ажал ябуулгын хэгдэдэг байhан үе сагhaa хойшо бэелүүлэгдэhэн уласхоорондын асари ехэ хэрэг болоно гэжэ Э. Хонеккер мэдүүлээ.

Зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүдэй бэеэ даahан байдалтай байлга, нэн түрүүн эдэнэй хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүй байлга Хельсинкидэ баталагдаа. Гэхэ зуура, энэ зүблөөн дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүнгүүдые, дайнай hүүлээр Европодо болоhон хубилалтануудые баталhан байха юм.

Европодохи, бүхы дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй тэнсүүриин хубилhан ушар зүблөөнэй хүдэлмэридэ ехэ үүргэ дүүргэбэ гээд Э. Хонеккер хэлэбэ. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй нүлөөн улам үргэн ехэ боложо байна.

Советскэ Союзай, мүн социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай нэрэ хүндэ уласхоорондын оршон байдалда нилээд ургаа. Ниитэ Европын зүблөө зарлаха гэhэн эдэнэй үүсхэлые улад зон үргэнөөр дэмжээ.

Шахардуу байдал саашадань hуларуулхын тула айхабтар ехэ үүсхэл эдэбхи, хүсэлэл оролдолго гаргажа байhыень манай хани нүхэр Л. И. Брежневэй Хельсинкидэ хэлэhэн программна үгэ соо харанабди. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ абтаhан программын суртал бодолой хүсэн энээн дотор элеэр харагдана. Амгалан гуримаар зэргэ оршохо Ленинэй гол ёhонууд улам саашань наринжуулагдажа, Европын гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае тодорхойлдог боложо байна.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

БҮГЭДЭ НИИТЫН ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АША ТУҺАДА

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй дүнгүүдые уласхоорондын олониитэ, хэблэл шэнжэлжэ үргэлжэлhөөр. Энэ зүблөөн шахардуу байдал hуларуулгын, амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёhонуудые бэхижүүлгын шэнэ шатада эхи табиба гээд хэблэл тэмдэглэнэ.

Зүблөөнэй дүнгүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол хариин оронуудай хүн зоной анхарал татаба, hонирхол үүсхэбэ.

ПРАГА. Аюулгүй байдалай, ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй дүнгүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой бүрин текстые «Руде право» газетэ толилоо.

Зүблөөнэй түгэсхэлэй шата манай түбиин, бүхы хүн түрэлтэнэй түүхэдэ хэтэдээ орохо байна гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

ВАРШАВА. Уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулга аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй дүн болоно гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев тэмдэглээ гээд «Слово повшехне» газетэ бэшэнэ.

СОФИ. Хельсинкидэ болоhон зүблөөн Европын ба бүхы дэлхэйн эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй туйлаhан политическэ арсашагүй амжалта болоно.

Хельсинкидэ зүблөө үнгэргэлгэдэ КПСС-эй ЦК-гай, мүн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй оруулhан хубита Европо түбидэхи шахардуу байдал hуларуулха арга олгоо гээд Европо түбидэ аюулгүй байдал, харилсаа холбоо хангахын түлөө Болгариин национальна комитедэй түрүүлэгшэ Димитр Братанов Софин олониитын суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

ХЕЛЬСИНКИ. Ниитэ Европын зүблөөнэй дүнгүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые «Кансан уутисет» газетэ эли газартаа толилходоо, энэ зүблөөн дэлхэйн хоёрдохи дайнай политическэ айхабтар шухала удха шанартай дүн хамтаараа согсолхо арга олгобо гээд тэмдэглэнэ.

НЬЮ-ЙОРК. Ниитэ Европын зүблөөнэй дүнгүүд тухай КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол тухай «Нью-Йорк таймс» газетэ мэдээсэхэдээ, Москва энэ зүблөөнэй гуримуудые наринаар сахижа эхилбэ гэжэ онсолон заана.

ЛОНДОН. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй амжалта гансал Европо түбидэ бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэ уласхоорондын шахардуу байдал hуларуулха байна гээд Великобританиин студентнэрэй национальна холбооной гүрүүлэгшэ Чарльз Кларк мэдүүлбэ. Тиимэhээ, дэлхэйн бүхы оронуудайхидал адли, Англиииншье залуушуул энэ түүхэтэ хэрэгые халуунаар амаршална. Европын арадууд амгалан тайбанаар ажаhууха аргатай болобо гээд мүнөө бата найдамтайгаар хэлэжэ шадаха байнабди.

ПАРИЖ. Ниитэ Европын зүблөөнэй үедэ дэлхэйн 35 гүрэнэй абаhан уялганууд Европын арадуудта амгалан байдал түхөөнэ гээд эб найрамдалай түлөө Франциин хүдэлөөнэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

ПАРИЖ

Зүблөөнэй дүнгүүд Франциин аша туhада харюусана

ТАСС

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй дүнгүүдые Франциин Министрнүүдэй Совет хаража үзэбэ. Гадаадын хэрэгүүдэй министр Ж. Сованьярг заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, түгэсхэлэй акт дотор абтаhан документнүүд Франциин үндэhэн аша туhада харюусана гэжэ мэдүүлээ. Энэ актые hайшаалга шахардуу байдал hуларуулха гэhэн политикые бэелүүлхэ хүсэлэнтэй байлгын гэршэ жэшээ болоно.

Зүблөөнэй түгэсхэлэй документ бүхы гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаае саашадань hайжаруулха юм гээд Ж. Сованьярг тэмдэглээ.

ВАШИНГТОН

Американ-япон хөөрэлдөөнүүд

ТАСС

США-гай президент Дж. Фордын, Японой премьер-министр Т. Микиин хоорондо хөөрэлдөөнүүд эндэ дүүрэбэ.

Япон-американ харилсаанай, уласхоорондын байдалай ба экономикын элдэб асуудалнуудые США-гай, Японой хүтэлбэрилэгшэд зүбшэн хэлсэhэн байна гээд хөөрэлдөөнүүдэй hүүлээр толилогдоhон хамтын коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Азидахи байдалые эдэнэр хаража үзөө. Харилсаа холбоо тогтоохо, аюулгүй байдалаа хангаха тухай американ-япон договор хадаа Азидахи уласхоорондын политическэ байгуулалтын таhаршагүй хубинь болоно гээд коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Энэ договор тушаа абаhан уялгануудаа бэелүүлхээр бэлэн байhанаа США батална.

Стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай шэнэ хэлсээ Советскэ Союзтай баталжа дүүргэхээр Холбоото Штадууд бэлэн юм гэжэ президент Дж. Форд уласхоорондын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ үедөө тэмдэглээ гээд коммюнике соо хэлэгдэнэ. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые амгалан ёhoор гуримшуулхые хүсэжэ байhанаа США-гай президент, Японой премьер-министр мэдүүлбэд.

Дж. Фордын, Т. Микиин хамтын мэдүүлгэ толилогдобо. Американ-япон харилсаанай гол ёhонууд энээн дотор элирхэйлэн табигдаhан байна.

ЛИССАБОН

ПОРТУГАЛИДАХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Һүүлэй үдэрнүүдтэ Португалиин хэдэ хэдэн районой байдал хүшэр бэрхэшээлтэй болоhон байна. Шэнэ түхэлэй фашис этэгээдүүдэй hүүлэй хэдэн үдэр соо галзууралдажа байhан Фамаликау хотодохи байдал энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ. Августын 5-да хулиганууд Португалиин Компартиин нютагай түбтэ добтолжо, тэрэниие тоноод, газаа хаягдаhан зөөри ба документнүүдыень галдаhан, түбэй байшангые hандаргаhан байха юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ бусад хэдэ хэдэн хотонуудта, тодорхойлон хэлэхэдэ, Санту-Тирсу хотодо иимэ ааша гаргагдаа. Августын 5-най hүни Лиссабоной үйлсэнүүдэй нэгэндэ бомбо тэhэржэ, ехэ гарза хохидол ушаруулба. Хүн зон аюулда ороогүй. Энэ харата ябуулга хэhэн хүн өөрөө алуулшоо. Коимбрада Португалиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ашаанай машина тэhэлэгдээ.

Португалиин Компарти ба түрүү үзэлтэй бусад эмхинүүд хархис муухай харата ябуулгануудые болюулжа, иимэ гурим буса ябадал эмхидхэгшэдтэ эсэргүү хэмжээнүүдые дары абаха эрилтэ табина.

Үйлсэ талмайнуудта гурим буса ябадал гаргаха, гадаадаhаа экономическа хашалта харшалалта хэхэ, уласхоорондын политическэ хёмороон — эдэ бүгэдэ нютагай ба уласхоорондын хархис хүсэнүүдэй үүдхэhэн харата ябуулганууд болоно.

ТОКИО

ХИРОСИМА ДАБТАГДАХА ЁҺОГҮЙ!

ТАСС

Хүн зониие олоорнь алаха айхабтар зэрлиг мухай, hүрөөтэ зэбсэг хэрэглэлгые өөр дээрээ үзэhэн Хиросима хотодо атомна бомбын хаягдаhаар 30 жэлэй ойе Японой хүн зон тэмдэглэжэ байна. 1945 оной августын 6-да Хиросимада хаягдаhан атомна бомбо 400 мянган зонтой хотын хоёрдохи хүн бүхэнэй ами наhые таhалhан байгаа.

Атомна бомбын хаягдаhаар 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Хиросимадахи Эб найрамдалай парк соо уйдхар гашуудалай ёhолол боложо, хэдэн арбаад мянган хүн зон тэрээндэ хабаадаба. Радиоактивна туяаралгын хойшолонгуудhaa уламжалан, hүүлэй жэл соо наhа баrahан 2.172 японтоной нэрэнүүдтэй капсула атомна бомбоhоо хохидогшодто табигдаха хүшөөгэй hуурида хэгдээ.

Удаань Хиросима хотын мэр Такэси Араки «Эб найрамдалай уряа» уншаба. «Хиросимынхид бүхы хүн түрэлтэндэ эб найрамдал хүсэнэ! — гэhэн уряагай үгэнүүд парк дээгүүр соностоно. — Хиросимын уршаг түбэг хэзээшье бү дабтагдаг лэ!»

ТОЛИ

МЭДЭЭЖЭ ХҮН ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Мэдээжэ хатаршан тухай.
- Уран шүлэгэй долгин.
- *Шөг ёгто мүрнүүд.*

БУРЯАД ХАТАРАЙ ЭХИ ТАБИГША

Хатар нааданда дуратай гэхэ гү, али искусствын шэмэгээр һонирходог хүнүүд РСФСР-эй габьяата, Буряадай АССР-эй арадай артистка Татьяна Ефремовна Гергесовае һайн таниха, уян нугархай хатарыень сэдьхэлээ хүдэлгэн хараһан байха. Зүгөөр хатар гээшэмнай тиимэшье бэлэн зүйл бэшэ ха юм. Хатар гүйсэдхэхэ бэлиг, дадал шадабари, хүсэл эрмэлзэл биишье һаа, тусгаар һургуули хэрэгтэй бшуу.

Тиихэдэ Татьяна Ефремовнагай искусствын мэргэжэлдэ һураһан ушар онсо өөрын удха шанартай. 1930 ондо арбан дүрбэтэй Таня басаган Улаан-Үдэ ерэжэ, искусствын техникумэй театральна факультедтэ ороһон юм. Энээхэн басаган заабол хүгжэмшэ болохо гэжэ багшанар һанаһан шуу. Юуб гэхэдэ, хүгжэмэй аялга нугалбари алдангүй мэдэхэ байгаа. Техникумэй һүүлээр Таня буряад драмын театрта хүдэлжэ эхилһэн юм. Сэхыень хэлэхэдэ, Татьяна Ефремовна, хүнэй абари зан, түхэл шэнжэ алишье талаһаань удхалан гаргаһан рольнуудта наадахадаа онсо шалгарһан. Тиигэжэ дэлхэйн классигууд Мольер, Беатриче, Гольдони, Шиллер гэгшэдэй зүжэгүүдэй гол рольнуудта наадажа, эхэнэрэй аяг аашые тодо хурсаар харуулжа, хүн зоной баяр баясхаланда оло дахин хүртэһэн байха юм. Шухалань гэхэдэ, залуу артистка тэрэ холын сагай эрхэ байдалые, арад зонойнь ёһо заншалые жэншэдгүй һайнаар мэдэхэ байһанаа харуулһан. Искусство гээшэмнай орёо хүшэр, «далан долоон» зангилаатай таабари шэнги зүйл ха юм даа. Уран зохёол уншаагүй һаа, дэлхэйдэ мэдээжэ хүгжэмшэд болон зүжэгшэдэй бүтээлнүүдые шудалаагүй һаа, искусствын нюусые тайлбарилан мэдэхэнь хүшэр ха юм. Драматическа рольнуудта наадахатайгаа хамта хатар нааданда хабаадалсажа, түрэхын бэлигтэй хатаршан байһанаа харуулжа эхилбэ. Зүжэгэй гол рольнуудта наадаха гээшэ гансал өөһэд хоорондоо хөөрэлдэхэ бэшэ, харин дуу дуулаха, хатар ямаршьегүй һайнаар гүйсэдхэхэ ушар гарадаг шуу. Хатар гүйсэдхэхэдөө Таниһаа шадамар бэрхэ хүнүүд үнэхөөрөөшье байгаагүй.

Эндэһээ уламжалан Татьяна Ефремовна хатар наадатай рольнуудта наадаха зорилго табяа һэн. Харагшад уян нугархай бэетэй басаганай сцена дээрэ гарахые ехэтэ хүлеэһэн хэбэртэй, «үнөөхи яһагүй басагамнай хэзээ гараха юм?» гэжэ шэбэнэлдэжэ һуугша бэлэй. «Хатар наада миил гүйсэдхэхэ бэшэ, харин хатар бүхэндөө арад зонойнгоо һанал эрмэлзэлые, налгай һайхан сэдьхэлтэйе харуулха гэһэн зорилго табидаг байгааб» гэжэ Татьяна Ефремовнагай хэлээшэ яахын аргагүй зүб.

Хэнэйшье мэдэһээр, буряад арадай хатар наадан революциин урда тээ хүгжөөгүй байгаа һэмнай. Гүйсэд хүгжэһэн хатар тухай хэлээдшье яалайбди. Нютаг бүхэндэ ёохор хэдэгшье һаа, тэрэнээ улам саашань хүгжөөхэ, элдэб һайхан янзын нугалбаритай аялга оншотой болгохо гэхэдээ тулгардаха үе саг байгаа. Буряад хатар гээшэмнай миил хүгжэмай ирагуу гоё зэдэлээн доро гүйсэдхэгдэдэггүй, харин дуулажа байгаад хотолзохо, нахилзаха, дэрбэгээшэхэ заншал бии. Буряад хатарай гоё һайханиие, дундаршагүй гүнзэгы удхатайе имагтал ёһотой бэрхэ хатаршан мэтэ согсолон суглуулжа, олон нийтэ зоной баясан, бахархан харамаар найруулхые габьяата артистка оролдоо. Энэ һайхан хэрэгые хүгжөөхэ талаарород арадай түлөөлэгшэд, жэшээнь, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша М. С. Арсеньев, К. Есаулова гэгшэд сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэһэн байха юм. Үе сагай эрхэ байдалда зохидшоон таарама, арад зоной һанал эрмэлзэлдэ гүйсэд харюусама хатар найруулан зохёохо хэрэгтэ Т. Е. Гергесовагай үүргэ ехэ гээшэ.

Буряад арад хэр угһаа нааша хатар наадаар дундаршагүй баян байһан шуу. Гол түлэб удхын талаар шэнэ удхатай гэхэ гү, үе сагай эрилтэдэ хүсэд таарама хатар найруулхын тула суута хатаршан Буряад нютагуудаараа яһала ябаһан, элдэб янзын хатарнуудай һайхан талые шэлэжэ абаһан, нилээд тэсэмгэйгээр зохёоһон байна. Һүүлээрнь хатар наданай уран бэрхэшүүл олошоржо, гүйсэд хүгжэһэн буряад баледэй һалбарха хэрэгтэ аргагүй ехэ туһа хүргэһэн, өөһэдөөшье хатаралсаһан байха юм.

Баледэй хатар наадан хэлбэриин талаар ушаргүй орёо хүшэр, имагтал үлүү һарюу хүдэлсэ хэжэ болохогүй бшуу. Эдэ мэтые Татьяна Ефремовна сэдьхэлэй гүнзэгыһөө мэдэржэ, үндэһэн, хатарай хамаг нюусые тон зүбөөр хэрэглэһэн, саашадань хүгжөөһэн байха юм. Тэрэ хатарнуудынь мүнөөшье гүйсэдхэгдэжэ, мүнхэ наһатайень эли бодо гэршэлнэ.

Ленинэй орденто Буряадай оперо ба баледэй театрта хүдэлхэ зуураа, хатаршанай бэлиг шадабаринь бурьялан хүгжэжэ, артисткые алдар габьяатай болгоһон юм. Москвада хоёр дахин болоһон буряадай искусство ба литературын декадада х а б а а д а л с а ж а, хатарта дуратайшуулай зүрхэ сэдьхэл баясуулһан байха. Уданшьегүй Игорь Моисеевэй хүтэлбэрилдэг СССР-эй Гүрэнэй арадай хатар, дуунай ансамбльда һургуули хэхээр уригдажа, мэдээжэ хатаршадай бэлиг шадабарида һураһан, дүй дүршэлыень халан абаһан байха юм.

Москваһаа ерэхэтэйгээ сасуу Татьяна Ефремовна Буряадай дуу, хатарай бүлэгтэ оролсожо, нилээд баян репертуартайгаар орон соогуураа гастрольдо ябаһан. Аха дүү совет арадуудта буряад хатарай баялигые, уян нугархайе, гоё һайханиие харуулжа ябаа. Харагшад нилээд удаан альга ташалдажа, үшөө дахин хатархыень гуйдаг байгаа. Хатарша басаганай бэлигтэйе энэнь гэршэлнэ. Юуб гэхэдэ, Татьяна Ефремовнагай гүйсэдхэһэн хатарые имагтал буряад арадай хатар гэжэ мэдэрхэһээ гадна, элинсэг хулинсагуудһаамнай дамжажа ерэһэн хатарай баялигаар омогорхон баясадаг байгаа бшуу.

Жэшээнь, «Амаршалгын хатар», «Хатар-поэмэ» гэжэ мэдээжэ хатарнуудта онсо өөрын удха шанар оруулжа, бүришье гүнзэгы удхатай болгоо бэлэй. Тэдэ хатарнуудынь мүнөөшье ульһаяа алдаагүй, залуушуул урма зоригтойгоор гүйсэдхэнэ. Гастрольдо ябахадаа үндэһэн хатарай янза бүриин зүйлнүүдые тон ханамжатайгаар суглуулжа, репертуараа баяжуулхые оролдогшо һэн. Хатарай олон янзын маяг хэлбэриие согсолон найруулжа, удаадахи концертынгээ үедэ хүн зониие баясуулдаг заншалтай.

— Мүнөө үеын хатар нугалбариин, маяг хэлбэриин талаар нилээд хубилаад байна. Тиигэбэшье үндэһэн хатараа мартангүй, саашадань, улам һайнаар хүгжөөжэ, залуу үетэндэ дамжуулжа үгэдэг байгаа һаамнай, ехэл һайн бэлэй. Арадайнгаа уг унгиие мартажа болохогүй бшуу. Хүн наһандаа залуу ябадагүй бшуу. Хүгшэрхэ наһандаа гэхэ гү, али буурал сагаан толгойтой үбгэн, хүгшэн болоходоо залуу наһаяа бодомжолжо үзэдэг гээшэ. Зүгөөр арад зонойнгоо һайн һайхан ёһо заншал мэдэхэгүй хүгшөө, үбгэжөөл болоо һаа, хэды шэнээн эшхэбтэр байхаб. Аша, гушанартаа хэлэхэшье юумэеэ мэдэхэгүй, миил түл-мүд ...сохижо һууха бшуу, — гэжэ Татьяна Ефремовнагай хэлэхэдэ, нилээд бодолгото болоо һэм.

Тиигээд ерэхэлээрээ, гоё һайхан гэжэ ойлгодог тон нангин юумэмнай арад зоной түүхын хүгжэлтэһөө, ёһо заншалһаа эшэ үндэһэтэй.

Татьяна Ефремовна үнэхөөрөөшье һанаа амархан һуудаггүй, дундаршагүй баян дүй дүршэлөө залуу үетэндэ дамжуулжа үгэхые оролдоно. Улаан-Үдын соёл-гэгээрэлэй училищада хүдэлжэ, залуу бэлигтэниие хатар наадагай баялиг нюусада һургахаһаа гадна, саг үргэлжэ городой парк ерэжэ, ёохор наадагай хэр зэргэ гүйсэдхэгдэжэ байһаар һонирходог, мүн өөрөө ёохорто оронхой, ёохорой элдэб янзын зүйлнүүдые харуулжа байдаг гээшэ. Залуушуул тэрэниие хани халуунаар угтажа, сэдьхэлэй баяр баясхалан хүргэжэ байдаг.

Татьяна Ефремовнагай уян нугархай, ульһатай хурса, солгёон дорюун хатараараа хүн зониие хэзээ бүхэндэ баясуулжа, сэдьхэлдэнь ургы сэсэг бадаруулжа байхыень хүсэнэб.

Ч. ШАНЮШКИНА,
РСФСР-эй габьяата артистка.

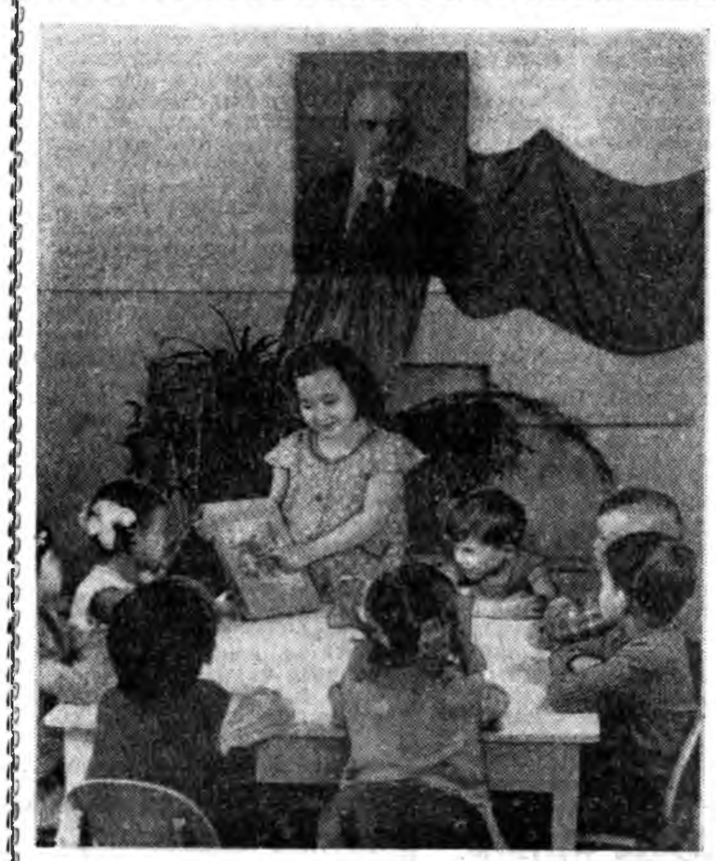

„БУРЯАД ОРОН-75“ ФОТОКОНКУРС

«Агуу багша Ленинэй захиһанай ёһоор һурахабди». С. БАЛДУЕВАЙ фотоэтюд.

«Амтархан хүхыш даа, алаг эреэн инзагахан». А. ИСТОМИНОЙ фотоэтюд.

Владимир НАМСАРАЕВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

СИБИРЬ

Бүмбэрсэг энэ дэлхэйе
Бүмбэгэдэл жэшэн
харахадам,
Бүхы Сибириин мүрэнүүд
Бүгэдэ өөдөө үгсэнхэй.
Эгээлэй һурамхи бодолтой
Эбсүүлэн тэрэнии
үзэхэдэм,
Энхэ Сибириин үзэсхэлэн
Эгээ тааража үгэнэгүй,
Юртэмсын юрэнхы ёһодо
Юрэдөө огто таарахагүй,
Юрын ойлгосодо орохогүй
Юрэ бусын лэ — Сибирь!
Булаша баян—суурхаһан,
Барилгын дуугаар
суурятаһан,
Ехэ түсэбүүдэй дэлисэ —
Ерээдүйн соло — Сибирь!

* * *

Үнэр сэдьхэлэй
үлзы мэдэрэл
Үдэр һүнигүй
үлгыдэн сохилоо —
Баян Зүрхэн.
Үнэн худалай
үгэсэн тааралгүй
Үсэд тэмсэлэй
уулзуурта лугшаа —
Зоригто Зүрхэн.
Инаг дуранай
жаргалта аялга
Ирагуу дуугаар
илдамхан жэргээ —
Дүлэтэ Зүрхэн,
Ами наһанай
агшам бүхэниие
Арьбадхан энхэ
толтотой сохилоо —
Агуу Зүрхэн,

* * *

Суг мүшэн
Һарада дүтэлжэ,
Согтой толорон,
тохёон ялардаг,
Саһаар бударан,
хабар хүриляжэ,
Сагаан һара
морилон ерэдэг.
Юрэ бусын лэ
юртэмсын эрьесэ.
Юунтэй жэшэлтэйб —
түбиин татаса?
Тохёоһон мүшэдэй
таабари нюуса
Таажа яажа
тодолон хэлэхэб?
Сэсэн ухаата
хүн гээшэ хүсэтэй,
Сарюун сэдьхэлтэ
Хүн гээшэ хүсэлтэй
Одо мүшэдтэ
дүүлин ябаха,
Огторгойн таабари
таажа абаха,
Зүгөөр намтай
зэргэлжэ һууһан,
Үгөөр ульгам
зугаа дэлгэһэн,
Харасаа тохёолгон,
эмнис гэһэн
Хүүхэнэй сэдьхэл
тааха аалби?

* * *

Газар Дэлхэймнай
Гансахан гэжэ һанахадаа,
Дайда хизаарынь
Дандаа хилээр
можологдоод —
гайхалтай.
Холын маната
Хари түбинүүд гэхэдэм —
Харин Дэлхэйдэ
Хари гүрэнүүд байгаад —
гайхалтай.

* * *

Уран шүлэг —
Урин һурабхи
энеэдэн бэшэ,
Улиһан гэншэһэн
гэмшээн бэшэ,
Уран шүлэг —
Урда холын
уулзуурта дэлдэһэн
Удха түгэлдэр
уряал гээшэ.
Номгон уһанай
нэлэнхы нюруу
Нэгэхэн дуһал
сохин унадаг.
Доһолһон нюруугай
зүг бүхэн руу
Дэлбэрэн хүреэ,
миралан һаладаг...
Һураг суугай
зээрэгхэн сууряан —
Һүрэг хобшодой
даган дуряалга,
Сэсэрхүү бүхы
зоной дунда
Сасаран тарадаг
дары дандаа...

ТЕАТР

„УЛААХАН МАЛГАЙТАЙ УХАМАЙ ТАРХАЙ“

1967 оной сентябриин 1-дэ Буряадай гүрэнэйород драмын театрай актер В. П. Ральчугай хүтэлбэри доро манай Улаан-Үдэ хотодо «Эгэшэ Аленушка, дүүхэн Иванушка» гэһэнород арадай онтохоной аялгаар кукольна театр түрүүшын зүжэг табиһан юм. Уданшьегүй В. П. Ральчук Москва хотодо, ороной кукольна театрай үндэһэн һуури табигша, СССР-эй арадай артист Сергей Васильевич Образцовой хүтэлбэри доро кукольна театрай режиссерой курсада һуража гараа. Тэрэ сагһаа хойшо мүнөө болотор үхибүүдтэ зориюулһан гушаган зүжэгхэнүүд Улаан-Үдэ хотын, аймагай болон хүршэ областьнуудай үхибүүдтэ харуулагдаа. Тиигэжэ багашуул 3 мянга дахин альга ташаа.

Һаяын үдэрнүүдтэ поэт, олон дуунай автор Цырен-Базар Бадмаегай зохёоһон «Улаахан малгайтай, ухамай Тархай» гэжэ дүрбэн үзэгдэлтэй зүжэгые энэ театрайхид табиба. Энэ зүжэг соо артистнар М. В. Умнова, В. В. Виноградов, И. З. Казарбина, В. Г. Теняков, О. И. Шардакова, Ю Исаев, Л. Грибова, Буряадай габьяата артист В. Д. Шулгин гэгшэд куклануудые уран гоёор наадхуулба.

Куклын театрай зүжэг РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, композитор Ж. Батуевай уран һайхан хүгжэмөөр шэмэглэн гоёогдобо. Тиихэдэ Буряадай соёл культурын габьяата ажал ябуулагша Н. А. Быстров ехэ гоё тааруу зохид куклануудые бүтээһэн байна. РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Г. З. Зуев сценые шэмэглэн гоёогоо.

Эндэ табигдаһан зүжэг соо граждан дайнай үедэ буряад нэгэ нютагта болоһон үйлэ ушар харуулагдана. Жороо моритой, хотошо нохойтой, арбаад наһатай үнэшэн Тархай гэжэ хүбүүнэй зоригтой, һүбэлгэн байһаннинь харагдана. Энэ зүжэг хаража һууха хадаа, хүн бүхэн өөрынгөө бага балшар наһанда бусажа, граждан дайнай хүшэр хүндэ үе сагые, ангиин тэмсэлэй шуһата амисхаалые заатагүй мэдэрнэ ёһотой гэжэ һанагдана.

Арбаад наһатай Тархайн образ дээрэ тэрэ үеын б... дал үнэншэмөөр харуулагд... гээшэ ха.

Пьесын автор Ц.Б. Б... маев үхибүүдтэ тон таар... ойлгосотой, шог энеэдт... зохёол бэшээ гэхэдэ, ал... болохогүй.

Манай кукольна театр... коллектив дэлхэйн олон ар... дуудай онтохонуудай аял... зүжэгүүдые табихаһаа г... на. Байгал шадарай хүн... ной аман зохёолые шада... раар хэрэглэжэ байгаа һаа... һайн бэлэй. «Улаахан ма... гайтай ухамай Тархай» ... даа кукольна театрай сц... дээрэ табигдаһан түрүү... буряад зүжэг болоно бшу... Тиимэһээ манай республ... драматург, уран зохёол... поэдүүд эдир үетэндэ он... жанрай зохёолнуудые б... хынгээ хажуугаар кукол... театрай репертуар тухай ... мартаг лэ.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИ...

Нэгэдэхи хуудаһа... «Эб найрамдалай лени... политика» — түрүү бэш... «Һү һаали дээшэлүүлхэ» ... суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһа... БАМ-һаа А. Куклинай ... шэһэн тэмдэглэлнүүд. ... Калашниковай статья. «... най агитплощадка» Д. К... маковой статья.

Гурбадахи хуудаһа... «Мүнөөдэр физкультур... гуудай бүхэсоюзна үдэр» ... суглуулбари. Дэлхэйн ... нуудай һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһа... Субботын галханууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ...
«Орбита». 10.05 — «Хр... рый портняжка» — му... фильм. 10.35 — Забһарл... га. 10.45 — «Хани бари... най дуун» — концерт (үн... тэ). 11.45 — «Ан амита... аймаг». 12.50 — Шэнэ ... нин. 13.00 — «АБВГД-ей... (үнгэтэ). 13.30 — «Дру... из табора» — уран һайха... фильм. 14.25 — «Элүүр ... байлга» — программын ... то (үнгэтэ). 14.55 — «Үгл... нэй почто» — хүгжэмтэ д... жуулга. 15.25 — «Харгы... май аюулые сахиха». 15... — Арадай инструментнүү... оркестрэй концерт (үнгэ... 16.40 — «Шанартай эд ... раа элбэгээр гаргаха» (үн... тэ). 17.10 — «Кабачок ... стульев» — богони зүжа... дэй телевизионно те... 18.30 — «Время». 19.00 — Забһарлалга. 19.10 — ... амитадай аймаг». 19.40 — «Уран зураашад тухай ... рэлдөөн». 20.10 — «Со... галханай хуудаһануу... 21.10 — А. Н. Островск... «Правда хорошо, а счас... лучше». ССР Союзай гү... нэй академическэ Бага те... рай табиһан зүжэг. 23.35 — Забһарлалга. 23.45 — Сп... тын һонин.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ

НАРАТАЙЛ БАЙҺАЙ ДАА ҮГЛӨӨДЭР...

«Мосфильмын» режиссёр Арья Дашиевта нүхэрэй талаар...

«Гурбан наран»
нэрэтэйхэн
Гуримтайхан картина
буулгахал аад,
Огторгойнгоо гансахан
нарые
Орой болотор хүлеэгээд
лэ,
«Мосфильмын» хуушан
автобусууд
Монсойтороо гүйлдэбэ
город тээшэ.
Үүлэнэй саагуур наранай
Үдэртөө хоргодоһоной
гэмээр лэ,
Будагтай, шэрэтэй
плёнконуудынь
Булайхан үнэтэй
аппарадууд соо
Буулгаха сагаа
хүлеэжэ
Булай зохидоор
һажашанхай.
Халуутай хүхюун
пенсионернүүд
Халзан паригуудаа
хуулажа,
Дүрбэн түхэриг
олзотойнууд
Дүтын магазин
харайлдана;
— Үглөө, нүгөөдэр,
һара сооошье
Үүлэтэйл байһай даа —
гэлсэхэл даа.
Намжархан кино
буулгалган
«Наранайнгаа» олонһоо
болодоггүй.
Гансахан улаан наранһаа
Гаһархан гоёор
дулдыдана,
Түсэб хараа,
графигууд,
Түбэгтэйгөөр эбдэрнэ.
«Мосфильмын» ноёндо
Мохитоһон хоолойгоор
элидхэхэдэнь,
— Хамтааран гэдэргээ
бусагты
Хальмагта наратай —
гэжэрхинэ.
Уран киногой бүтэлгэ
Урһагтайхан хэрэг даа.
Утаһан телефоной
Москвада
Ууртайгаар наярса
шэдүүлхэдэнь,
Улаан-Үдынь
режиссёрнууд
Ундаяа харяахаяа
талиннад лэ.
Халагнишье халаг даа,
Хамаг юумэ —
үүлэнһээ...
«Гурбан наранайнгаа»
нэгыеньшье
Гуримтайгаар ургалжа
барихагүйл һаа,
Хонгор баян Буряадтаа
Хонидоо адуулжа
ябаашань
Ашагтайл байха һэн
гэхэдэжэ,
Аха Чимидынь һанана
даа.
Ондоо шэнэ киногоо
Одоо буулгажа эхилхэдээ,
«Арбан наран» гэжэшье
Аржнитар нэрлэхээр бэшэ
даа.
«Һарата һүни» гээд
нэрлээ һаа,
Һанаа амархан
буулгахалши...

МҮНӨӨНЭЙ ТААБАРИ

Шэмхэхэ мяхагүй,
Шэжэгэнэхэ шуһагүй,
Хүлдөө гуталтай,
Нюдэндөө шэлтэй,
Тоһоор хооллодог,
Торгоор хубсалдаггүй,
Галаар амилдаг,
Гааһаар тамхилдаггүй,
Үгэ дууламгай,
Үтэр яарамгай.
(Автомашина).

Газарһаа гарбалтай.
Галһаа заяатай.
Нооһогүй бэетэй,
Норохогүй шэдитэй.
Үүлэнһээ саагуур элидэг,
Наранһаа наагуур
ниидэдэг.
(Хэмэл одон).

Б-М. ДЫШИНОВ.

Д. ДАМДИНСҮРЭН

РАССКАЗ

АЛАГ БУРУУ

Манайхин тиихэдэ алдарта Мэнэнгын талада нютаглажа байгаа һэн. Үбэлэй нэгэ үдэшэ үнеэнэйнгээ бэлшээриһээ бусахада, хэдэн туранхай бүруунуудтай хамта дулаан хорёодонь оруулба. Тиигэн гэһээ нэгэ муу алаг буруу байбагүй. «Тэрээниие шоно барьяа юм гү? Али хүр саһанда үеэдэжэ унаад, бодожо шадахагүй байгаа юм гү?» гэжэ бидэ хоорондоо ярилдабабди.

Тиигээд тэрэ алаг бүрүүгээ бэдэрхэ гэжэ хоёр хүн хоёр тээшээ мордобобди. Үхэрэй бэлшэһэн газараар хараашалаад, гэртээ бусажа ябатарни, алаг буруу дайралдашаба. Гэр тээшээ туубаб. Теэд тэрэ буруу урагшаа ябажа үгэхэ юм бэшэ, харин ходол хажуу тээшээ бурялад, бухаад һаланагүй. Буруугаа туужа нилээд ябабашье, гэртээ хүрэнгүй төөришэһэн байбаб. Тэнгэриин одо мүшэдөөр тухайлхада, саг һүниин тэнгһээ үнгэрһэн янзатай. Даарадаһанайм хүрэхэ гээшэ аргагүй. «Одоо лаха бэлэй!» — гэжэ бодоноб. Тиигэжэ ябатараа тэрэ буруумни зүүн тээшээ хараад, мөөрэжэ эхилдэг болобо. Тиихэдэнь зүүн зүг руу тэрэниие туубаб. Туулһан тээшэмни буруу ехэл дуратайгаар ябажа үгэбэ. Буруугайнгаа дуратай тээшэнь тууһаар ябаад, гэрээ оложо ерэшоо бэлэйб. Аба эжы хоёрни намайе лаб төөреэд, хүлдэнэ аа гү гэжэ ехэтэ айһан байгаа. Би төөрижэ тэнэһэнээ, һүүлдэнь буруугайнгаа дуратай тээшэнь тууһаар ябаад, гэрээ олоһоноо дууһан хөөрэбэб. Тиихэдэ абамни: «Алаг буруу шамһаа үлүү ухаатай байна» гэжэ хэлэһэн юм.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо би алаг бүрүүгэй юлэгэр нюдэ руу хараад: «Ши ехэ ухаатай бурууш. Ши юун тухай бодожо байнаш?» — гэжэ байн байн асуудаг байгааб. Гэбэшье алаг буруу юлэгэр томо нюдөөрөө харахаһаа бэшэ, ямаршье харюу намда үгэдэггүй байгаа.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо захагүй ехэ талада нютаглажа байхадаа һүниин зоргоор үшөө хэдэн удаа төөрижэ зобоһон хүм. Тиигэжэ төөрижэ ябахадаа, хэрбээ үхэрэй дайралдабалынь аза талаан болохо гэжэ бододог байгааб.

Үхэрые дуратай тээшэнь туугаад ябабал, заатагүй нэгэ айл оложо ошодог. Үхэрые тэнэг амитан гэдэгшье һаань, төөриһэн хүндэ зам заахадаа ухаатай мал юм бэлэй.

С. БАНЗАРАКЦАЕВ,
буряадшалба.

Футбол

ЯАҺАН ЗАДАТАЙ АЙЛШАД БЭ?

Иимэ ушарай үзэгдэхэнь һара мүшэнэй тохёолдоһон шэнги үсөөн ёһотой. Манай стадионшье иимэ хэтэрмэ журамгүй айлшадые һая наашыншье угтажа абаагүй байха. Юрэдөөл, һанагданагүй. Теэд юун болооб?

Августын 6-да «Сэлэнгын» футболистнуудтай наадахаяа Улаан-Үдэдэмнай Целиноградай «Целинник» команда айлшаар ерээ һэн. Тэрэ үдэшэ бүрхэг байжа, нааданай эхилхэ багаар хура бороо шааяшоо. Заримдаа хүнэгөөр адхаһандал аадарлаадшье абаа. Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой ногоон талмай нялдагар шабар шабха болошоо, эндэ-тэндэнь сэлсэгэр уһан тогтошоо. Иимэ эрхэ байдалда наадаха гээшэнь алишье командада нилээд бэрхэтэй байгаа. Хайшан гэээд гоё һайн футбол, урмашамаар техникэ харуулхабши даа, аргагүй ха юм. Хэды тиимэшье һаань, хэзээгы бүдүүлигээр наадаха, судьягай заабари дүүргэхэгүй, хулиган аашa гаргаха эрхэ «Целинникэй» футболистнарта, угайдхадаа командын ахалагша тренер В. Котляровто хэншье үгөөгүй байха. Теэд уулзалгын дүүрэхэ багта тэдэнэр судьятай хэрэлдэжэ, элдэб эсээр аашалалдажа, талмайн эзэдтэ ялын бүмбэгэ сохюулаагүй. Тиигэжэ айлшад судьягай үгэ дуулаагүй, бүдүүлигээр наадахынгаа хажуугаар судьяда үһэрилдэһэн байха юм. Тиихэдэнь судья хайшан гэхэ бэлэй. Энэ наадые болюулжа, Целиноградай «Целинник» командын гэмээр, хулиган аашa гаргаһанһаань боложо, ээлжээтэ уулзалга таһалдуулагдаа гэжэ нааданай протоколдо бэшэхэ, Россиин Федерациин спорткомитедтэ дары дуулгаха ушартай болоһон байгаа. Эсэсэй шиидхэбэри энэ спорткомитет гаргаха ёһотой. Иимэ ушарта элдэб эсын аашa гаргажа, наадые таһалдуулһан команда шүүгдэһэндэ тоологдодог юм aаб даа. Энэ уулзалгын 0:0 тоотойгоор дүүрээшье һаань, «Сэлэнгэ» командa хоёр очко абаха зэргэтэй юм.

Юрэнхы дээрэнь хэлэхэ болоо һаа, иимэ байна. Улаан-Үдын футболистнууд нааданай бүхы үе соо шахуу булюу байдалтай, үлүү һайн шадабаритай байгаа. Энэ уулзалга эхинһээ һүүл хүрэтэрөө шахуу гол түлэб айлшадай талмай дээрэ үнгэрөө. Харин талмайн эзэдэй добтологшодой урагшагүйдэһэн дээрэһээ нэгэшье бүмбэгэ оруулагдаагүй гээшэ ха.

Үшөө нэгэ ажаглалта. Улаан-Үдын стадионой ногоон талмай августын 6-да ехэ муу байдалтай байба. Хура бороогой ороһонһоо боложо, ехэ халтирхай, һайнаар наадахын аргагүй байгаа. Воротануудай дэргэдэхи талмай ногоогүй, нюсэгэн хара шабар болошонхой. Тээсгэнэй эртүүр заһабарилгын хүдэлмэри яһала хэхээр, нэмэжэ ногоошье тарихаар байгаа. Иимэрхүү дутагдал жэлһээ жэлдэ шахуу үзэгдэнэ.

С. БИЛЬЧИРОВ.